

SI

TMČ

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Letnik (6)

Številka (2)

brezplačno

Časopis študentic
socia/mega dela

Uredniški odbor
Renato Švara, Teja Bakše

Oblikovanje
Teja Bakše, Renato Švara

Glavni urednik
Renato Švara

Glavna oblikovalka
Teja Bakše

Delovna skupina
Tjaša Franko, Laura Radešić, Valerija Žebovec, Michelle Risman,
Amir Crnojević, Claudia Basta, Pika Potočnik, Teja Bakše, Petra Mišica,
Dolores Peroša, Renato Švara, Patricija Stariha, Robert Žerjav

Po moč pripravlja Delovna skupina
za študentski časopis Fakultete za
socialno delo.

Vse pravice so pridržane, vsak ponatis dela
ali celote brez pisnega dovoljenja uredništva
ni dovoljena.

Univerza
v Ljubljani
Fakulteta
za socialno delo

Brezplačnik,

Lektura
Cvetana Tavze

Članki izražajo stališče avtoric in avtorjev in
ne nujno tudi stališča uredništva Po moč.

Časopis izhaja enkrat letno. Načeloma.
Letos je dvakrat!

Izd
Maj 2020

KAZALO

Uvodnik ... 1	Pandemija: o privilegijih in socialnih neenakostih ... 2	Reproaktivno zdravje rominj v mestni občini ljubljana ... 4
Načini primernega usmerjanja in sodelovanja z učenci z vedenjskimi težavami ... 8	Starši in prosti čas? ... 12	
Priprava na strokovni izpit iz socialnega vasrtva ... 20	Potrebe mladostnika ob smrti starša ... 15	Socialno delo s stariimi ljudmi ... 18
Vse se da, če kaj naredis za to ... 24	Posledice ni gej film ... 35	Kotiček z Robertom ... 42
Searching for a rose garden: challenging psychiatry, fostering mad studies ... 38	Profesorica se predstavi ... 26	Dan ... 33
Različni svetovi ... 34	Hvaležen šok ... 34	Upanje ... 33

Drage bralke_ci!

Predstavljava vam najnovejšo številko časopisa študent_k_ov Fakultete za socialno delo. Zopet sva bila navdušena nad količino in raznolikostjo prejetih prispevkov. Hvala vam, da verjamete v naju in najino delo in da pišete o tako zanimivih temah, ki prijetno presenetijo tako naju kot naše bralce. Časopis sva začela pripravljati z idejo, da okrepljuje prav vsako vaše besedilo z edinstvenim dizajnom, ki spoštljivo poudari njegovo bistvo, in upava, da ste zadovoljni s končnimi izdelki, ki jih soustvarimo.

V teh težkih časih vam želiva veliko sreče in uživanja v branju.

Vaša Renato Švara in Teja Bakše

PANDEMIJA: O PRIVILEGIJAH IN SOCIALNIH NEENAKOSTIH

Pred tedni me je Teja kontaktirala, če bi želela napisati kakšen prispevek za letošnjo število našega časopisa. »Naaaah,« sem jo zavrnila. Nimam časa, sem si mislila. V Sloveniji so že pojavile okužbe z novim virusom korona (SARS-CoV-2). Trenutno živim v Mehiki, kjer študiram in delam. Tu se o virusu ni kaj preveč poročalo, medtem pa se je doma resnost začela stopnjevati ...

Spolna samoizolacija, prekinitev pedagoškega procesa, omejitev gibanja in javnega življenja ter spremembe delovnega časa živilskih trgovin z namenom preprečitve širjenja virusa.

Razglasitev pandemije

Kmalu je postalo jasno, da se med pandemijo ne spopadamo le z zdravstveno, ampak tudi politično, gospodarsko in socialno krizo. Sistemi so namreč soodvisni in ko se en poruši, se pričnejo rušiti vsi drugi. Globalni politično-ekonomski sistem se je v trenutku razsul, neenakosti, sedaj razkrite in veliko bolj očitne kot poprej, so se poglobile.

Čez nekaj dni je kriza doletela tudi Mehiko ... Sedim na kavču. Peti dan karantene. Na štedilniku mi vre kosilo. Ne ljubi se mi vstati in zmanjšati ognja. Zjutraj sem od uličnega prodajalca vode nabavila 40 litrov vode. Dovolj bo. Hladilnik mi ne dela. Se bom že znašla, si rečem.

Dnevi mi kljub kopici dela tečejo počasi. Tejo kontaktiram, da bi pa vseeno kaj napisala. V teh nekaj dneh se mi je nabralo veliko misli, ki bi jih rada podelila. O virusu. Ja, spet smo tam, temi, ki se jih v zadnjih tednih ni moč izogniti. Prebiram članke, prebiram objave na socialnih omrežjih. In zmoti me, ko preberem, da naj bi trenutno stanje bilo »darilo« v katerem prvič dojemamo prisotnost tistega »pravega« smisla življenja po katerem hrepenimo, vendar si ga zaradi hitrega (kapitalističnega) tempa življenja ne moremo »privoščiti«. Sedaj, ko si ga lahko končno »PRIVOŠČIMO«, je začetek za cenjene drobnih živiljenjskih malenkosti in tega kar imamo tukaj in zdaj. Končno lahko preživimo čas z družino, končno se lahko poglobimo sami vase in izboljšamo naše psihično počutje. Vse kar je poprej, predvsem iz spiritualnega vidika, bilo nedosegljivo, je v času samoizolacije postal dosegljivo.

Privoščiti si dosegljivo. Kdo je tisti, ki si lahko »privošči« in komu je dosegljivo? V času pandemije krize se zdi, da to vprašanje ni na mestu. #ostanidoma so vzklikale objave na socialnih omrežjih, z jezo, na vse tiste, ki te možnosti nimajo. Ne me razumeti narobe, vsekakor podpiram samoizolacijo, vendar se mi zdi na tem mestu nujno opozoriti, da ta ni samoumevna. Smo razredna družba. Dejstvo. Začetni vladni ukrepi so zadovoljili le potrebe manjšine in to višjega, izjemoma srednjega razreda. Ranljive skupine, ki so že pred krizo bile nevidne, so ostale prepuščene same sebi in odvisne od pomoči nevladnikov. Samozaposleni_e, študentje_ke, osebe pod in tik nad pragom revščine, ... ki so že predano razmero težko shajali_e, sedaj pa se srečujejo s precejšnjim ali popolnim izpadom dohodka, njihova prikrajšanost se je pričela že pred nastopom krize, tudi ko govorimo o dostopu do zdravstvenih storitev, saj so te iste osebe bile del ranljive skupine, ki ne zmore plačevati prispevkov za zdravstveno zavarovanje! Brezdomne osebe za katere je že prej primanjkovalo prostora v katerih bi lahko prenočile, kaj šele »prekarantenile«. Starejše osebe, ki so že pred samoizolacijo nemalokrat bili »izolirani« od socialnega, javnega življenja. (...)

Karantena je privilegij.

Zaposleni_e, ki si zaradi narave poklica, ki ga opravljajo, ne morejo "privočiti" ostati doma – zdravstveno osebje, zaposleni_e v trgovinah, odnašalci_ke smeti, prinašalci_ke pošte, ... postal je jasno katera dela so v družbi nujno potrebna. Pa vendar so te iste osebe zaposlene v panogah, ki so pogosto med najslabše plačanimi, manj uglednimi in razvrednotenimi poklici. Če nadaljujem, najbolj so na udaru t. i. skrbstveni poklici (vzgoja in izobraževanje, zdravstvo in nega, skrb za ostarele, socialni poklici) ... in če grem še dlje ... večina zaposlenih v sektorju skrbi za druge so ženske – po navedbah Svetovne zdravstvene organizacije (WHO) ženske iz 104 državah predstavljajo 70 % vseh zaposlenih v omenjenem sektorju.

Ženske ranljivejše od moških.

- Ženske zaposlene v t.i. skrbstvenih in trgovskih poklicih so trenutno na prvi bojni liniji proti koronavirusu.

- Še vedno so ženske tiste, ki opravijo največ domačega dela – nevidno, neplačano skrbstveno in gospodinjsko delo. Z zaprtjem vzgojno-izobraževalnih ustanov in izvajanje pedagoškega dela na daljavo, breme v večini pada ravno na ženske. Poleg tega bodo bolni, zaradi preobremenjenost zdravstvenega sistema, bili primorani ostati v domači oskrbi, kar pa za ženske, sklepajoč na prisotnost spolnih stereotipov v družbi, pomeni dodatno skrb in tudi višjo možnost za okužbo.

- Družinsko in partnersko nasilje se med kriznim obdobjem poveča. Žrtev družinskega in partnerskega nasilja so že v osnovi velikokrat izolirane, z omejenimi finančnimi sredstvi in pomanjkljivo socialno mrežo. Pri tem je tudi potrebno poudariti skrb, da lahko nenadna brezposelnost in ekonomski pritisk, nasilje povečata.

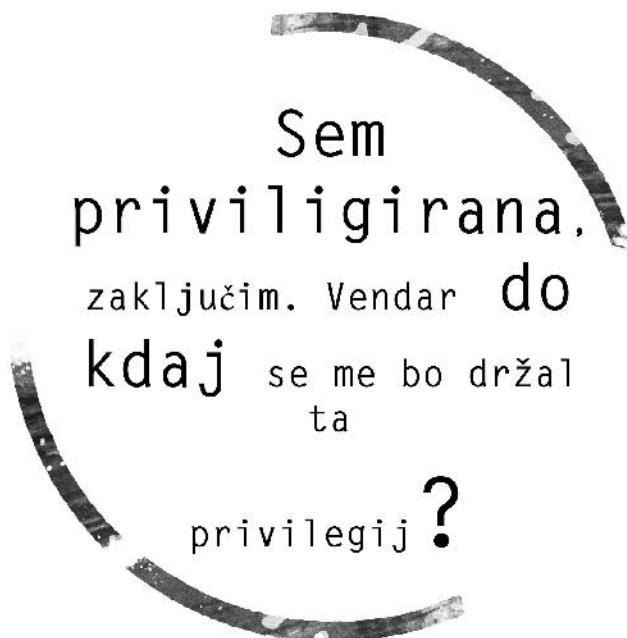
WHO, Genderequity in the health workforce: Analysis of 104 countries, marec 2019. Dostopno na: https://www.who.int/hrh/resources/gender_equality-health_workforce_analysis/en/, pridobljeno 5. 3. 2020.

Črno-beli dnevi, blogu, ki povezuje turizem, socialno delo, antropologijo, izobraževanje in ekologijo. Dostopen na: <https://crnobelidnevi.wordpress.com/>

Zazrem se skozi okno. Sončen dan je, čeprav deluje precej siv. Seveda se bojim. Verjetno je strah v takšnih situacijah najbolj razumljiv odziv. Prihodnost se mi še nikoli poprej ni zdela tako negotova kot danes. Kaj se bo zgodilo? Kakšna prihodnost čaka svetu? Seveda se mi pred očmi odvrtijo najbolj črni scenariji ...

Namesto revolucije, pandemija?!

Neenakosti in razpad sistemov niso posledica virusa, vendar je ta samo razkrinkal vse, prej ne tako očitne simptomatične trenutne ureditve. V jeziku COVID-19 bi to pomenilo, da smo dolgo časa živelji okuženi, sedaj smo v negotovem obdobju za katerega ne vemo še kaj se bo zgodilo z nami: je to naša poguba ali ozdravitev? Okrevanje bo dolgo. Znašli smo se na prelomnici in kot vsaka prelomna točka v zgodovini, tudi ta predstavlja priložnost za spremembe k bolj humani družbeni ureditvi.

O ideologijah kdaj drugič.

Tjaša FRANKO

REPRODUKTIVNO ZDRAVJE ROMINJ V MESTNI OBČINI LJUBLJANA

Ko sem se v prvem letniku študija na Fakulteti za socialno delo odločala, v kateri od organizacij si želim opravljati prakso, si nisem predstavljala, da bo ta odločitev vplivala na naslednjih osem oziroma devet let mojega življenja (in s tem pravzaprav za vedno).

Z mentorico na učni bazi sva se dogovorili, da bom obiskovala dečka iz romske družine in mu pomagala pri opravljanju domačih nalog in učenju. Nain odnos se je razvijal in začela sva vzpostavljati zaupanje. Ko sem nekoč prišla ponj, da se skupaj odpraviva v pisarno društva na učno pomoč z ostalimi otroki, mi je povedal, da je žalosten, ker je njegov dedek ponoči babico porinil po stopnicah in je morala na urgenki poiskati medicinsko pomoč.

Zdaj, ko se ozrem nazaj, se mi zdi, da so bili to pomembni trenutki, ki so me opozarjali na položaj ženske v družini in hkrati v družbi. Sčasoma sem kljub veselju do dela z otroki začela svojo pozornost posvečati tudi odnosu z ženskami, ki so me sprejemale v svoje domove, mi zaupale svoje zgodbe in hkrati izkazale veliko skrbi tudi zame in za moje počutje.

Kmalu sem opazila, da so bile prav ženske tiste, ki so najpogosteje skrbele za zdravje svojih otrok, partnerjev, staršev in drugih članic in članov družine, a same redko opravljale preventivne preglede, pogosto pa tudi zavračale preglede, ko so se pojavile zdravstvene težave.

Med magistrskim študijem na Filozofski fakulteti v Ljubljani, na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo, sem se v magistrski nalogi posvetila reproduktivnemu zdravju Rominj, saj sem med pregledovanjem socialnodelavskih in antropološke literature ter medijskih vsebin opazila, da romske ženske v Sloveniji pogosto ostanejo spregledane tako v raziskavah kot javnem diskurzu. To pomeni, da slabše poznamo njihove življenjske okoliščine in posledično med drugim težko načrtujemo primerne programe in storitve.

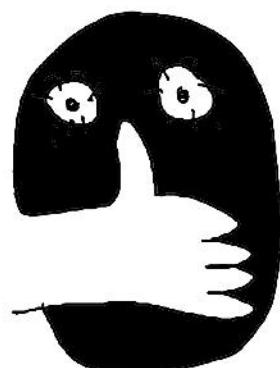
Med raziskovanjem sem se pogovarjala s socialno delavko, ki je več let delala z romsko skupnostjo, in devetimi Rominjami, ki so v času opravljanja intervjujevale živele v Mestni občini Ljubljana¹. Med njimi so bile štiri, ki so v Sloveniji zaprosile za mednarodno zaščito. Tudi te Rominje sem želeta vključiti, saj so to ženske, ki so v še posebej ranljivem položaju.

Zanimalo me je, kakšen odnos so Rominje imele do menstruacije², kakšne izkušnje so imele ob prvi menstruaciji (menarhi), odnos skupnosti do ženske, ki ima menstruacijo, izkušnje z ginekološkimi pregledi, načini preprečevanja neželenih nosečnosti in družbena pričakovanja, ki predvidevajo spolno vzdržnost do poroke. Med analizo podatkov nisem bila omejena le na teme, ki sem jih pred raziskovanjem izpostavila, ampak sem pozornost posvetila tudi temam, ki so jih moje sogovornice same izpostavljale. Med temi so bile na primer nasilje in položaj romske skupnosti v azilnem domu.

Poskusila bom strniti in predstaviti nekaj najpomembnejših ugotovitev svojega raziskovanja, podrobneje pa ugotovitve lahko preberete v magistrski nalogi (Radešič 2019).

¹ Tudi nadalje velja, da govorim o Rominjih iz Mestne občine Ljubljana in hkrati opozarjam, da ne moremo podatkov posloševati na celotno skupnost.

² Temo menstruacije sem raziskovala tudi v diplomskem delu Tabu menstruacije in o tem pisala v 2. številki 3. letnika (maj 2017) časopisa Po moč (Kaj imata skupnega menstruacija in socialno delo?).

O reproduktivnem zdravju

Ena od pomembnejših ugotovitev mojega raziskovanja je bila, da se veliko Rominj redko udeležuje preventivnih pregledov. Pogosteje stik z medicinskim osebjem vzpostavijo po nastanku zdravstvenih težav ali pojavu motečih simptomov. Razlogi za to so različni. Nekatere nimajo zdravstvenega zavarovanja, druge se izogibajo institucij zaradi izkušenj diskriminacije in nasilja, veliko pa jih tudi ne pozna preventivnih programov (kot sta na primer Zora in Dora) in njihovega vpliva na zdravje.

Redke Rominje uporabljajo kontracepcijo. Za to obstaja več razlogov. V nekaterih skupnostih obstaja prepričanje, da kontracepcija povzroča neplodnost (pa tudi, če bi šlo za uporabo kondoma), nekatere ženske ne želijo v svoje telo vnašati hormonov, drugim uporabe kontracepcijskih sredstev partnerji ne dovolijo.

Kljud temu, da so kondomi edino kontracepcijsko sredstvo, ki poleg preprečevanja nosečnosti zagotavlja zaščito pred spolno prenosljivimi okužbami, so prav kondomi najredkeje uporabljeni kontracepcijsko sredstvo. Moškim v skupnosti uporaba kondoma pogosto predstavlja sramoto, trdijo tudi, da je občutek med spolnim odnosom s kondomom drugačen (kar pogosto trdijo tudi neromski moški). Tudi žensk pogosto spolno prenosljive okužbe niso skrbele, ampak kontracepcijska sredstva dojemajo kot zaščito pred nosečnostjo.

Kot primer pomanjkljivega vključevanja Rominj v diskurz o njihovem zdravju lahko navedem dogodek na konferenci »Ženske Rominje – od deklištva do starševstva« iz leta 2015, kjer je nekdo v občinstvu postavil vprašanje o uporabi kondomov v romski skupnosti. Na odru so bili prepoznavni predstavniki romske skupnosti, ki so se temu vprašanju smejali in povedali, da Romi tega ne uporabljajo.

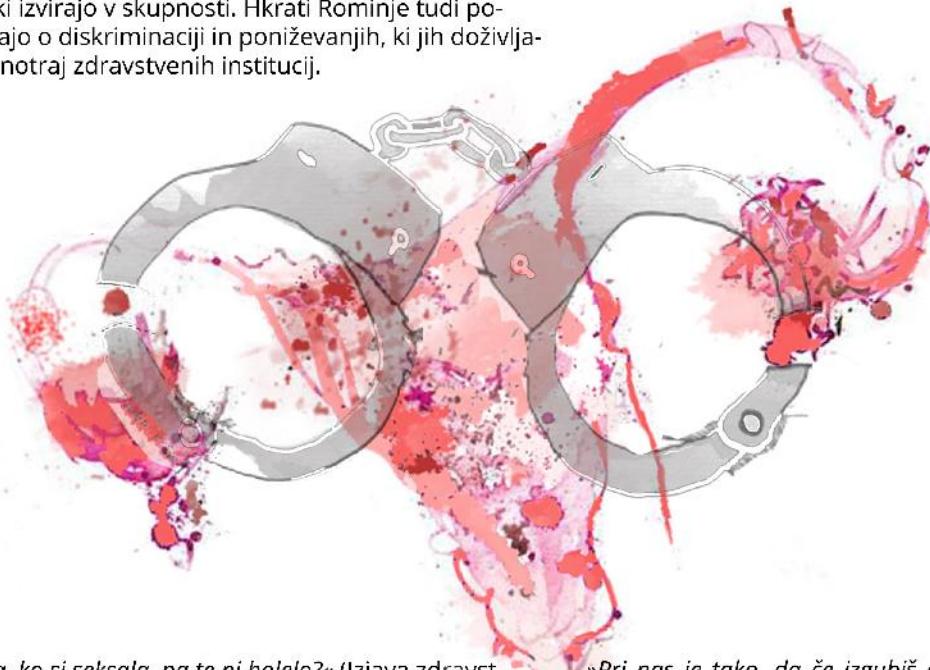
»Enkrat sem uporabila kondom. Meni je iskreno ... ne da mi je vseeno, ampak raje vidim, da to uporabim, kot da sem potem noseča. Prvič, ko sva midva to uporabila, je rekel, da dam jaz gor kondom. Jaz nisem znala, to so nam v šoli enkrat pokazali, ampak to tako na hitrco, niso v nulo razložili, tako da ga nisem znala dat. Potem ga je on kao neki, pa je reku, da ni to ta občutek in ga je dal dol. Tako da takrat sem ga prvič probala. Po tem sem samo še enkrat ga uporabila in to je bilo to.« (Izjava ene od sogovornic o uporabi kondomov.)

Posebej moram poudariti, da je številnim Rominjam v praksi onemogočena uveljavitev pravice do svobodnega odločanja o rojstvu otrok. S tem mislim na prej omenjene prepovedi partnerjev o uporabi kontracepcijskih sredstev, pa tudi na (s strani partnerja ali družine) prepovedane umetne prekinutve nosečnosti ali obratno – zahteve po prekinitvah nosečnosti takrat, ko si ženska tega ne želi.

»Škoda, ker se ne spomnim imena tega drugega ginekologa, ker bi ti pustila, da ga objaviš, ker je bil res grozen. Sem prišla tam, je opravil pregled. Zelo je bil grob. Sem se usedla na tak starinski ginekološki stol. V kikli. Spodnjice sem morala dat dol, kar mi je bilo grozno. Pretipal mi je trebuhi, bil je zelo zelo grob med tem. Je rekel, da sem noseča in da bomo opravili splav. Mami je vprašala, kaj bom naredila. Sem rekla, da nočem splava. Je rekla, da v redu. Da me bo samo še enkrat pregledal. Sem šla noter, mi je dal uspavalno in sem v sekundi zaspala. Sem se upirala, je vedel, da se upiram, da nočem. Tako da je verjetno kaj močnejšega dal, da sem takoj zaspala. V bistvu se spomnim samo to, da je dal obe roki notr in potem se ne spomnim več. Sem se zbudila, pod mano je bila taka kovinska posodica, polna krvi. Sem samo rekla: »Kje je moj otrok? So me itak samo zvlekli ven in domov k teti. Ko sem prišla, joške nabrekle, mleko teče ven. Jaz v jok. Boli, boli, boli. Bolelo je grozno. Neke tablete sem morala jemati, da se maternica skrči. V bistvu mi je ginekolog dal umetne popadke in nisem imela splava, ampak sem dejansko rodila. To je bil porod.« (Del zgodbe o tem, kako je sogovornico njena mama odpeljala v Srbijo. Tam je našla ginekologa, ki je bil pripravljen umetno prekiniti nosečnost, kljud temu, da je sogovornica temu nasprotovala in želeta postati mama, ter dejstvu, da je bila noseča že več kot štiri mesece in pol.)

Veliko Rominj prav tako ni bilo povsem prepričanih o tem, katere teste so jim med ginekološkimi pregledi opravili. Ginekologinje bi zato morale pogosteje preverjati, ali ženska razume dogajanje, in prilagoditi jezik, da bo vsem ženskam, ki ne govorijo slovensko ali so manj izobražene, bolj razumljiv potek pregleda in njihovo zdravstveno stanje. Sogovornice namreč pogosto niso razumele vseh izrazov, povezanih z reproduktivnim zdravjem, ali pa niso razumele celotnega pomena definicije teh izrazov. Ugotovila sem, da je odnos med ginekologinjo in pacientko izjemno pomemben in bistveno vpliva na odzivanje Rominj na vabila k preventivnim in rednim pregledom. Ginekologinje so za Rominje tudi pomemben vir informacij in oseba, s katero preverijo prepričanja, ki izvirajo v skupnosti. Hkrati Rominje tudi poročajo o diskriminaciji in poniževanjih, ki jih doživljajo znotraj zdravstvenih institucij.

Zaradi varovanja »nedolžnosti« se dekleta večkrat omejuje tudi pri šolskih in izvenšolskih dejavnostih (na primer prepoved treninga gimnastike, ker bi se med telovadbo lahko pretrgal himen). V nekaterih primerih (ki danes niso več tako pogosti) pa je deklicam tudi prepovedano šolanje, ker jih družina tam ne more nadzorovati in ker tam lahko deklice pridejo v stik s fanti.

»Aja, ko si seksala, pa te ni bolelo?« (Izjava zdravstvene delavke noseči sogovornici med pregledom.)

»Kako ste lahko taka? Kako se vam lahko vaš otrok gravža? Da vas ni sram! Kakšna mama ste? Pofukala si se lahko, otroka si lahko rodila, skrbela pa ne boš. Sej tako pa je pri vas!« (Izjava medicinske sestre ženski z novorojenčkom.)

V več romskih družinah velja, da mora ženska na počrno noč krvaveti, saj to pomeni, da je to bil njen prvi spolni odnos. Socialna delavka, s katero sem se pogovarjala, mi je povedala:

»Ko sem enkrat z njimi govorila o tem, da krvavitev ni nujna, da se ne zgodi vedno, so bile šokirane. Ker to je njihov največji strah. Ker velja prepričanje, da če ženska ne krvavi, potem ni bila nedolžna. In če ni bila nedolžna, v njihovi skupnosti velja za nečisto in je sramota tudi za njeno družino ogromna.«

»Pri nas je tako, da če izgubiš devičnost, je problem, ker se ne moreš poročit. Razen če se dogovoriš s fantom, ki se strinja. In jaz sem se malo ustrašila, ker sem mislila, da sem se udarila. Ker tudi če se udariš, lahko zgubiš nedolžnost in nimaš dokaza za to.« (Izjava sogovornice, ki je pri devetih letih začela krvaveti – menstruacije ni poznala, skrbelo pa jo je, da je »izgubila nedolžnost.«)

Z otroškimi in prisilnimi porokami se večina mojih sogovornic ne strinja in to prakso obsoja: to se mi zdi pomembno poudariti, ker pogosto v javnem diskurzu slišimo, da naj bi bil to del romske kulture. Prav tako je to še en primer, kako zelo je pomembno vključevanje romskih žensk v diskurz, saj pogosto upoštevamo le mnenja in stališča moških predstavnikov skupnosti.

Položaj Rominj, ki so v Sloveniji zaprosile za mednarodno zaščito

O Rominjah, ki so v Sloveniji zaprosile za mednarodno zaščito, bi lahko napisala zelo veliko. Tukaj pa želim poupariti nekaj bistvenih okoliščin. Polnoletne osebe, ki v Sloveniji zaprosijo za mednarodno zaščito in niso zaposlene, imajo pravico le do nujne medicinske in nujne zobozdravstvene pomoči. To pomeni, da nimajo dostopa do preventivnih programov, ampak lahko pomoč dobijo le v nujnih primerih. Ena od sogovornic me je opozorila na ironičnost takih pravil, saj imajo dostop do zdravljenja raka, vendar se sprašuje, kako naj vejo, da imajo raka, če nimajo omogočenih rednih (ginekoloških) pregledov, na katerih bi to lahko odkrili.

Sogovornice so tudi opozarjale na skupno uporabo stranišč in s tem več okužb. Prav zaradi slabših življenjskih okoliščin si še toliko bolj želijo, da bi imele zagotovljen dostop do zdravstva.

Romske družine, ki so živele v azilnem domu, pogosto poročajo o diskriminaciji romske skupnosti znotraj institucije (prav tako so me o tem obvestile tudi nekatere druge strokovne delavke oziroma študentke, ki so bile izvajalke programov v azilnem domu). Sogovornice so pripovedovale o spolnem nasilju, nadlegovanju varnostnikov (»Kako si dobra. Kako dobro zgledaš.«) in fizičnem nasilju varnostnikov predvsem do moških prebivalcev v azilnem domu.

»Jaz sem mislila, da je tu Evropa ... Da tu imaš neke pravice, zaščito. Tako kot rečejo – mednarodno zaščito. Kakšno zaščito to imamo? Kdo nas tukaj ščiti? Tukaj nas zaposleni maltretirajo. To se vse zakriva, da se ne vidi. To se vse pometa pod tepih, da se ne bi videlo. Dovolj imam teh laži, verjem mi. Slabo mi je od tega.« (Komentar sogovornice o položaju v azilnem domu.)

Dodajam še svoj zaključek iz magistrske naloge (Radešić 2019: 66):

»Diskriminacija in nasilje sta bila pomembna razloga, da so se tri sogovornice vrnile v svoje izvirne države, saj niso več zmogle živeti v tako nevzdržnih razmerah. Država pa očitno nima interesa, da bi prosilkam in prosilcem za mednarodno zaščito omogočila večji dostop do zdravstvene oskrbe in poskrbela za varno okolje, v katerem bi prebivalke in prebivalci azilnega doma živelii brez nasilja in brez diskriminacije. Nevzdržne razmere namreč spodbudijo prosilke in prosilce za mednarodno zaščito, da pot nadaljujejo proti državam Evropske unije, severno od Slovenije, ali pa se vrnejo v svoje izvirne države.«

V tem članku nikakor nisem zajela vseh pomembnih ugotovitev in vseh zgodb, ki so mi jih sogovornice tako iskreno zaupale in želetele, da nanje opozarjam. Upam pa, da mi je uspelo vsaj nekoliko prikazati, kako pomembno je vzpostavljati zaupljive odnose z vsemi uporabnicami in uporabniki socialnega dela, v tem primeru z Rominjami, na katere se tako pogosto pozabi in jih izključuje.

Pomanjkljivo razumevanje položaja romske skupnosti sem zaznala tudi v zadnjih mesecih med iskanjem službe. Ena od potencialnih delodajalk me je na primer na razgovoru vprašala, kaj se mi zdi bolj prav – Romom pomagati, ali jih naučiti, da si lahko sami pomagajo. Jasno mi je bilo, da je pričakovala odgovor, da jih je treba naučiti, da si lahko sami pomagajo. Odgovorila pa sem, da ne verjamem v nobenega od ponujenih odgovorov. Verjamem, da imamo socialne delavke priložnost, da ljudem omogočimo izkušnjo spoštovanja (ki jo romska skupnost v stiku z institucijami redko doživi) in z njimi delimo znanje in informacije, ki jih kot strokovne delavke imamo. Zavračam vlogo socialne delavke, ki daje in ljudi uči, da bodo znali »pravilno živeti«. Vzpostavljanje zaupljivega odnosa z ženskami nam omogoči, da pripovedujejo o sebi, in me, socialne delavke, se tako od njih učimo, kako dobro delati in kako prispevati k njihovemu boju za pravičnost in bolj kvalitetno življenje. Namreč, borijo se. Vsakodnevno. Čeprav njihove borbe pogosto ostanejo nevidne tudi socialnim delavkam.

2016 'Tabu menstruacije.' Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
2019 'Reproaktivno zdravje Rominj v Mestni občini Ljubljana.' Magistrsko delo.
Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelok za etnologijo in kulturno antropologijo.

Laura RADEŠIĆ

NAČINI PRIMERNEGA USMERJANJA IN SODELOVANJA Z UČENCI Z VEDENJSKIMI TEŽAVAMI

Med študijem socialnega dela sem se pri praktičnem delu pogosto srečala z otroki, ki so imeli takšne ali drugačne čustvene in / ali vedenjske težave. Preko sodelovanja in dela z njimi sem opažala, kako kompleksne so te težave in da jih je treba dobro poznati in razumeti, da lahko zares uspešno pomagaš posamezniku in sodeluješ z njim. Med prebiranjem literature sem pogosto zasledila, kako pomembno je za ustrezno pomoč in podporo poznati vzroke, zakaj so določene čustvene in vedenjske težave nastale in kako pristopati, da bi otroka lahko podprli, mu pomagali in sodelovali z njim tam, kjer to potrebuje. Zato se v članku najprej osredotočim na to, kaj vedenjske težave so, v kaksnih oblikah se pojavljajo in zakaj. Nadaljujem s predlogi, kako pomagati učencem, ki se soočajo z vedenjskimi težavami, kako se jim približati in kako z njimi sodelovati in jih podpreti.

Metljak, Kobolt in Potočnik (2010) pravijo, da moramo v okviru vedenjskih težav vedno upoštevati dva okvira, in sicer notranji svet posameznika in njegov socialni položaj, na katerega se posameznik odziva na podlagi svojih pričakovanj, izkušenj, socialnega položaja in trenutne okoliščin, v katerih se nahaja. Southerland in Oswald (2005, v Peček Čuk, Lesar, 2010) navajata, da gre pri vedenjskih težavah za razvoj specifičnih, z vidika družbe manj sprejemljivih odzivov otroka na določeno interakcijo s socialnim okoljem. Kobolt (2010) pa pravi, da obstaja velika verjetnost, da bodo pri otroku ugotovili čustvene in vedenjske težave, če so odzivi otroka na določene okoliščine neprimerni, pogosti, vztrajni, težavni in se ne skladajo s pričakovanji, ki jih ima družba. S podobnimi dejstvi sem se med študijem pri delu z otroki ves čas srečevala. Komentarji učiteljic, svetovalnih delavk, zaposlenih na dnevnom centru o tem, da je otrok preveč glasen, preveč razgražaški, preveč razigran, preveč tisto in preveč ono. Premalo posluša, premalo uboga in ne sledi navodilom, premalo upošteva zaposlene, moti pouk, moti sošolke in sošolce ... Takoj, ko ni ustrezal pričakovanim oziroma želenim odzivom starejših, so ga označili za nekoga, ki izstopa in potrebuje neko »posebno« pomoč. Otrok tako lahko dobi etiketo nekoga z vedenjskimi in čustvenimi težavami že kmalu po vstopu v šolo. Ta ga potem skoraj zagotovo spremila v času celotnega osnovnošolskega šolanja, mogoče tudi še naprej, saj slej ko prej začne tudi sam verjeti v to etiketo in se v skladu s tem in pričakovanju drugih ljudi vede in odziva.

Vedenjske težave so si med seboj lahko zelo različne, kar kažejo tudi različni izrazi, ki se uporabljajo za označevanje različnih odzivov, kot na primer odklonsko vedenje, agresivno vedenje, hiperaktivno vedenje, socializacijske motnje, moteče vedenje ... (Metljak, Kobolt, Potočnik, 2010). Pri vsakem posamezniku se te težave oziroma moteče vedenje kažejo na različne načine. Avtorji (2010) pravijo, da so nekateri učenci lahko hiperaktivni in imajo težave z lastno kontrolo, spet drugi so lahko nasprotje prvim in se umaknejo vase. Vedenje lahko vsebuje izbruhe jeze, hitre spremembe v razpoloženju, otroci imajo lahko težave pri vzpostavljanju stika z drugimi osebami, težave z jezikom, pri nekaterih se lahko pojavi tudi strah pred šolo, raztresenost, brezdelje, nasprotovanje, iskanje pozornosti, ustrahovanje in drugo. Obstaja ogromno definicij motečega vedenja in kaj je zanj značilno, je pa vsem avtorjem in avtoricam skupno to, da izstopajoče vedenje posredno ali neposredno delijo na introvertirano in ekstravertirano.

Kljub temu, da je znanih mnogo dejavnikov, ki prispevajo k nastanku vedenjski težav, nobena od navedenih lastnosti ali okoliščin ne zadošča za razumevanje tega zapletenega pojava. Pomemben je splet okoliščin, kombinacija dogajanj, ki je pri vsakem otroku vedno drugačna. Kobolt (2011) pravi, da lahko le redko kot izvor motečega vedenja prepoznamo samo en dejavnik. Najpogosteje so vedenjske težave povezane z več različnimi dejavniki, ki šele povezani in prepleteni izzovejo moteče vedenje pri posamezniku. Mikuš Kos (1991) opredeli štiri dejavnike, ki lahko vplivajo na nastanek vedenjskih težav in sicer dejavniki, ki izhajajo iz družine, iz otroka samega, iz širšega okolja ali iz šole. Neugodne družinske okoliščine, kot na primer dolgotrajni spori med starši, izrazito negativni ali čustveno prazni odnosi med otroki in starši, nezainteresiranost in neprizadevnost staršev za otrokovovo vzgojo, odsotnost nadzora otroka, alkoholizem lahko pomembno prispevajo k temu, da otrok nima ustreznega vzora za učenje norm, vrednot in socialnega vedenja (prav tam). Kobolt (2011) doda, da otroci, ki imajo več izkušenj s socialno podporo, občutki sprejetosti in topline v odnosu s svojimi bližnjimi ter s prepoznavanjem njihovih potreb in želja manj pogosto izražajo vedenjske in čustvene težave. Kot pomemben dejavnik, povezan z vedenjskimi težavami, se poleg družine največkrat omenja šolo. Tudi Blandford (1998) kot enega izmed možnih dejavnikov za moteče vedenje navede šolsko okolje in sicer neprimernost kurikuluma, vodenje šole, podporni sistem, ki ga ima otrok v šoli, način komunikacije med otrokom in šolskim osebjem, odnos med šolo in družino ter sistem nagrajevanja in kaznovanja. Lewis (1987) pravi, da otroci s takšnimi težavami težje upoštevajo šolska pravila in ne uspejo slediti učnemu procesu ter zato ne izpolnjujejo učiteljevih pričakovanj, kar povzroči nerazumevanje in obtoževanje. Svetin Jakopič (2005) dodaja, da so za uspešno šolanje poleg intelektualnih sposobnosti potrebne sposobnost socialnega prilagajanja, delovne navade, sposobnost odpovedovanja trenutnim željam na račun šolskega dela, vztrajnost ... Vseh teh lastnosti otroci z vedenjskimi težavami navadno nimajo, zato šolskemu procesu težko sledijo, sčasoma postanejo neuspešni in moteči (Svetin Jakopič, 2005).

Seveda bo ekstravertirano zaznano prej in bo posledično tudi prej definirano kot moteče in težavno, je pa pogosto introvertirano vedenje za posameznika samega lahko celo bolj uničujoče in nevarno (prav tam). Tudi Kobolt (2010) opozori na pomanjkanje pozornosti na introvertirana vedenja in zavedanja tega, kako velike stiske lahko doživlja otrok, ki je umaknjen sam vase. Predstavljam si, da so opisana vedenja, predvsem ekstravertirana, za učiteljice lahko precej moteča in naporna, zato je zelo pomembno, da se zavedajo, da vsako vedenje izhaja iz otrokovega doživljanja položaja, v katerem se trenutno nahaja, in v skladu s tem tudi ravnajo. Treba je prisluhniti otroku, se mu približati in skupaj z njim ugotoviti, kaj je pripeljalo do trenutnega položaja, ter najti način, kako ga umiliti.

Glede na napisano lahko vidimo, da se vedenjske težave razlikujejo od posameznika do posameznika, kar pomeni, da jih je tudi težje prepoznati in jih uravnati. Da pa bi otroku lahko uspešno pomagali, moramo ugotoviti, za kakšno vedenjsko težavo gre, ter poznati okolje, v katerem otrok odrašča. Kobolt (2011) tako navaja naslednje štiri kriterije, ki morajo biti pri otroku prisotni, da lahko rečemo, da gre za vedenjske in čustvene težave. Ti kriteriji so:

- da se čustvena in vedenjska slika pojavlja daljše časovno obdobje,
- da so vedenjske ali čustvene težave resne,
- da te težave ogrožajo posameznikov razvoj,
- da jih z običajnimi in razpoložljivimi spremembami okolja oziroma ravnanja do sedaj ni uspelo ublažiti ali odpraviti.

Brus (2010) pravi, da vedenjske težave sodijo med tisto vrsto motečega vedenja, ki ga v šolskem prostoru najteže obvladujemo in je vedno bolj pogosto. S tem se strinjajo tudi Magajna in sodelavci (2008), ki pravijo, da je v šolah vse več otrok, ki imajo vedenjske in čustvene težave. To so pogosto otroci, ki so v šoli delno ali v celoti izključeni, ali pa so v nevarnosti, da bi bili socialno izključeni. S svojimi motečimi oblikami vedenja povzročajo težave učiteljem, vrstnikom, staršem in širšemu okolju. Pogosto se pojavljajo neuspehi v šoli, čemur sledi odklanjanje šole in učiteljev (prav tam).

Vidimo lahko, da je vedenjskih težav v šolah vedno več in so vedno pogostejše, zato se mi zdi pomembno, da so zaposleni na šolah s to tematiko seznanjeni, usposobljeni zanjo in imajo kompetence ter znanje, kako se otrokom s takimi težavami približati in kako jim pomagati. Poznavanje narave čustvenih in vedenjskih težav zagotovo pripomore k uspešnemu nudenju potrebne pomoči posamezniku. Poleg poznавanja teoretičnih izhodišč pa je pri delu pomemben tudi osebni pristop in vzpostavitev primernega odnosa.

Škoplek in sodelavci (2004) navajajo nekaj načel, ki naj bi jim strokovnjaki sledili pri delu z otroki z vedenjskimi ali čustvenimi težavami:

- načelo timskega dela: govori o tem, da otrok v procesu nudenja pomoči potrebuje celostno strokovno pomoč in sicer na vzgojno-učnem področju, na psihološkem, socialnem in po potrebi tudi zdravstvenem področju;
- načelo individualizacije: vsak otrok je individuum zase in tako ga je treba tudi obravnavati; k otroku je treba pristopiti individualno, glede na njegove zmožnosti in sposobnosti naj se mu prilagodijo zahteve, naloge, obremenitve, vloge in ostalo. S tem se otroku omogoči, da dosega uspehe in postopno napreduje, kar zagotovo pozitivno vpliva na njegovo šolsko samopodobno;
- načelo pozitivne vzgojne usmerjenosti: dejavnosti, v katere je otrok s čustvenimi in vedenjskimi težavami vključen, morajo imeti pozitivne učinke, poudarek je predvsem na preprečevanju novih težav, na utrjevanju močnih področij otroka, na intenzivnem pridobivanju novih socialnih izkušenj in na omogočanju šolske in življenske uspešnosti;
- načelo aktivne vloge in soodgovornosti otroka v procesu lastnega razvoja: temeljno in najbolj učinkovito učenje so prav lastne izkušnje. Pozitivna izkušnja oziroma uspeh poveča motivacijo in dvigne samozavest, zato je v procesu nudenja pomoči nujno vključiti otroka kot aktivnega člena in skupaj z njim ustvariti cilje, ki so mu razumljivi, jih želi in jih je zmožen doseči;
- načelo kompenzacije razvojnih primanjkljajev in vrzeli: šele ko se seznamimo z otrokovimi težavami, mu lahko zares ponudimo intenzivno in učinkovito strokovno pomoč, kot jo potrebuje. Z nizom individualnih ukrepov poskušamo odpraviti primanjkljaje in ublažiti posledice preteklih negativnih izkušenj;
- načelo kontinuiranega vzgojno-izobraževalnega procesa: večina otrok z vedenjskimi težavami s šolo nima pozitivnih izkušenj, saj zaradi številnih neuspehov niso motivirani za šolsko delo, kar lahko pripelje do tega, da veljajo za moteče učence. Strokovnjaki, ki sodelujejo z otroki s takšnimi težavami, morajo poznati načine uspešnega poučevanja in učenja otrok s čustvenimi in vedenjskimi težavami;

- načelo sodelovanja z družino: v otrokovem vedenju se pogosto izražajo negativni učinki primarne socializacije, kot so na primer neustrezne vzgojne metode staršev, čustveno zanemarjanje, razvajanje, zlorabljanje in drugo. Ker torej težave pogosto izhajajo iz družine, jih je tam tudi treba reševati, zato je v procesu nudenja pomoči otroku skorajda nujno sodelovanje družine. O tem govori tudi Kobolt (2011), ki pravi, da je osnovno izhodišče našega dela z otrokom to, da pri vsakem spoznamo njegovo življenjsko okolje, družino, socialni položaj v vrstniški skupini ter skozi to prizmo skušamo razumeti čustvene in vedenjske odzive, ki se dogajajo;

- načelo inkluzije, integracije in normalizacije: Škoflek in sodelavci (2004) navajajo nekatere smernice za poučevanje in učenje otrok s čustvenimi in vedenjskimi težavami in sicer je treba omogočati in zagotavljati osebno uspešnost s postavljanjem ciljev, ki so učencu dosegljivi, ter jih sprotno vrednotiti. V nadaljevanju je treba spodbujati in potrjevati vse učenčeve uspešne poskusepri doseganja teh ciljev. Zelo pomembna je tudi komunikacija učitelja z otrokom. Ta omogoča medsebojno sprejemanje, razumevanje in strpnost do težav, ki jih ima otrok. Zelo veliko lahko k izboljšanju šolske izkušnje in lažemu doseganju ciljev pripomorejo tudi določene posebne okoliščine, kot je manjše število učencev na razred, domačnost okolja, različni didaktični pripomočki za učenje in podobno. Med poukom je priporočljivo učencem omogočiti tudi krajše odmore oziroma sproščajoče trenutke, kot na primer krajša telovadba (prav tam).

Kobolt (2011) govori o tem, da je pri delu z otrokom, ki ima vedenjske težave, zelo pomembno, da že na začetku vzpostavimo pristen odnos z otrokom in skupaj z njim soustvarjamо možne izide in cilje, ki si jih želi doseči. Pomembno je, da ves čas pozorno opazujemo, poslušamo, postavljamo vprašanja, s katerimi raziskujemo odnose otroka in njegov položaj tako v družinskom kot tudi socialnem okolju. Ves čas moramo upoštevati vire moči otroka ter jih utrjevati, hkrati pa raziskovati in upoštevati močne in podporne točke, ki jih ima posameznik v svoji socialni mreži. Prav zato je tako pomembno, da v proces podpore in pomoči vključimo tudi starše, da sodelujemo z njimi in jim damo informacije ter nasvete, kako lahko najbolje pomagajo svojemu otroku. Smiselno je tudi spremljati in ugotavljati, kdaj se določena vedenja pojavljajo in kdaj ne, ter potem raziskovati, zakaj se otrok v določenih okoliščinah tako odziva. To lahko zelo pripomore k nadaljnemu reševanju vedenjskih težav otroka. Z otrokom torej soustvarjamо proces, v katerem oblikujemo varen prostor za razvijanje odnosa zaupnosti, sprejemanja in spoštovanja (prav tam).

Michelle RISMAN

SEZNAM LITERATURE

- Blandford, S. (1998). *Managing discipline in schools*. London, New York: Routledge.
- Brus, S. (2010). Pomoč učencem z vedenjskimi in čustvenimi težavami v osnovni šoli (Magistrsko delo). Pedagoška fakulteta, Ljubljana.
- Kobolt, A. Izstopajoče vedenje, šola, družbeni kontekst. V A. Kobolt (ur.), *Izstopajoče vedenje in pedagoški odzivi* (str. 7-24). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Kobolt, A. (2011). Razumevanje in odzivanje na čustvene in vedenjske težave. 153-174. Socialna pedagogika, 15 (02). Pridobljeno 1. 5. na http://www.revija.zssp.org/pcf/SocPed_2011-02_web.pdf.
- Magajna, L., Čaćinovič Vogrinčič, G., Kavkler, M., Pečjak, S. & Bregar Golob, K. (2008). Učne težave v osnovni šoli, koncept dela: program osnovnošolskega izobraževanja. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolo.
- Metljak, U., Kobolt, A. & Potočnik, Š. (2010). Narava čustvenih, vedenjskih in socialnih težav se izmika definicijam. V A. Kobolt (ur.), *Izstopajoče vedenje in pedagoški odzivi* (str. 87-114). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Mikuš Kos, A. (1991). Šola in duševno zdravje. Murska Sobota: Pomurska založba.
- Peček Čuk, M. & Lesar, I. (2010). Učitelji o vedenjskih reakcijah in učnem uspehu učencev s posebnimi potrebami v redni osnovni šoli. V A. Kobolt (ur.), *Izstopajoče vedenje in pedagoški odzivi* (str. 165-208). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Svetin Jakopić, S. (2005). Obravnavata otrok in mladostnikov z vedenjskimi motnjami na centru za socialno delo. V: Socialna pedagogika, letn. 9, št. 4, str. 391-422.
- Škoflek, I., Selšek, M., Ravnikar, Brezničar, S. & Krajncan, A. (2004). Vzgojni program. Pridobljeno 1. 5. iz http://reportal.mss.edus.si/msswww/programi/2011/programi/media/pdf/programi/Vzgojni_program.pdf.

STARŠI IN PROSTI ČAS?

Če si starš, je to nekoliko provokativno vprašanje, pa vendar. Ali imajo starši kaj prostega časa? Za kaj starši prosti čas pravzaprav uporabijo? Kaj starši definirajo kot prosti čas? Zaimiva vprašanja, ki si jih ne zastavimo pogosto.

Sama sem si za diplomsko delo izbrala prav to temo. Želela sem raziskati, kaj starši dojemajo kot prosti čas, kako ga preživljajo, s kakšnimi izzivi se ukvarjajo pri preživljanju prostega časa, kakšne so njihove želje v povezavi s prostim časom in ali so s prostim časom zadovoljni (Žebovec, 2019).

Kaj pravzaprav je prosti čas? To je fenomen, ki ga zelo težko zares definiramo in tako omejimo, saj je zelo relativen in odvisen od vsakega posameznika, kulture, politike ... Dumazedier in drugi (kot navedeno v Sadar Černigoj, 1991) so ga opredelili kot čas, sestavljen iz številnih dejavnosti, prek katerih posameznik lahko izrazi svojo lastno svobodno voljo po končanih poklicnih, družinskih in socijalnih obveznostih. Veliko je tudi drugih definicij, modelov, razlag prostega časa, vendar bi tukaj ostala na tej, najbolj osnovni.

Najosnovnejše vloge prostega časa so počitek, zabava in razvoj osebnosti. K razvoju osebnosti lahko pripisemo izboljšanje svojih sposobnosti in povečanje svojega prostovoljnega sodelovanja v družbenem življenju (Hočevan in Mesec, 1981). V prostem času torej krepimo svojo socialno mrežo, rešujemo spore, se regeneriramo. Torej, skrbiemo za svoje duševno zdravje.

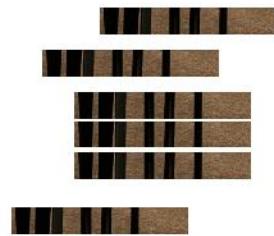
Druga stvar je prosti čas v družini. Ali natančneje – prosti čas starša. S prihodom otroka se mnogo stvari spremeni. Nenadoma imajo starši več obveznosti in manj »prostega časa«. Predvsem je njihov prosti čas močno odvisen od njihove neformalne mreže. Ko v družino pride otrok, je pomembno, da partnerja vzdržujeta partnerski odnos, čeprav to ni tako zelo lahko. Pred tem je potrebno veliko organizacije in dobra neformalna mreža, ki nudi oporo in pomoč. Te pa veliko staršev žal nima.

V raziskavi, ki sem jo pripravila za svoje diplomsko delo, je sodelovalo 14 staršev. Z njimi sem naredila kratke intervjue, s katerimi sem lažje odgovorila na svoja vprašanja (Žebovec, 2019).

Starši prosti čas definirajo kot čas, ki ostane po končanem delu in se lahko svobodno odločajo, za kaj ga bodo uporabili. V prostem času se radi ukvarjajo s športom, se družijo, s celotno družino hodijo plavat, veliko se tudi pogovarjajo in ob večerih skupaj gledajo filme. Pri organizaciji časa se spoprijemajo z različnimi izzivi – organizacija varstva, čas si je treba »izboriti« ... Pomemben dejavnik pri preživljjanju prostega časa staršev je podpora neformalne mreže. Tisti, ki imajo močno neformalno mrežo, so v boljšem položaju, saj se nanjo lahko zanesajo, večji problem pa imajo starši, katerih sorodniki so oddaljeni, zato nimajo močne neformalne mreže. Prav tako je (predvsem materam) v pomoč sprememba javnega mnenja, saj se je v zadnjih letih začelo več pisati o tem, da si morajo starši vzeti čas zase, še posebno matere, ki so na otroke bolj čustveno navezane. Pa tudi kriteriji o urejenosti doma so se začeli nekoliko spremenjati. Prosti čas je pomemben tudi za odnose, saj se v prostem času rešujejo konflikti, gradi odnos, čas je tudi za povezovanje med člani družine (Žebovec, 2019).

Kako pa sem prišla do te teme?

V drugem letniku sem prevzela vodenje društva Premik. In v tretjem letniku je članica društva Urška Mikolič diplomirala s temo Mladi starši: viri moči in potrebe. Ugotovila je, da se starši poleg finančne in stanovanjske stiske, na katero tako majhno društvo težko vpliva, soočajo tudi z oteženim preživljjanjem prostega časa. Tako smo v društvu sprejeli njeni pobudi in pripravili projekt Super starš. Letošnje študijsko leto je že tretje leto, odkar izvajamo ta projekt in vsako leto dodamo kakšno malenkost. Bistvo projekta je, da želimo (mladim) staršem omogočiti kvalitetno preživljjanje prostega časa. To se trudimo z organizacijo različnih brezplačnih aktivnosti za starše in varstvom njihovih otrok v tem času. V lanskem študijskem letu smo med naše dogodke dodali sklop dogodkov Mami gre na kavo, ki je namenjen staršem, ki svoje dopoldne preživijo doma z otroki. Tako lahko enkrat na mesec pridejo k nam, spijejo vročo kavico, širijo svojo socialno mrežo, prepustijo otroke našim prostovoljкам in si malo oddahnejo. V letošnjem študijskem letu se bomo bolj posvetili druženju in izobraževanju staršev. Poleg mesečnega dogodka Mami gre na kavo bomo enkrat mesečno organizirali tudi Družabno popoldne za starše, ki je namenjeno druženju staršev in otrok ter širjenju socialne mreže. V letu 2020 pa bomo približno enkrat mesečno organizirali tudi izobraževanja za starše. Izobraževanja bodo zajemala različne teme – od vzgoje in odnosov do vrtičkanja in varne mobilnosti. Starši bodo tako pridobili novo znanje.

Želimo si, da bi kar največ staršev izvedelo za projekt in možnost teh aktivnosti.

Viri

- Hočvar, F., & Mesec, B. (1981). Prosti čas. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.
Sadar Černigoj, N. (1991). Moški in ženske v prostem čas u. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
Žebovec, V. (2019). Prosti čas staršev. Ljubljana: Diplomsko delo.

POTREBE MLADOSTNIKA OB SMRTI STARŠA

V letu 2017 sem za namen diplomske naloge izvedla raziskavo na temo potreb mladostnika ob smrti starša. Zakaj sem se odločila za to temo? Smrt in vse, kar pride potem kot posledica nje, je v naši družbi še vedno velik tabu. O tem temi ljudje ne govorijo, radi, se ji izogibajo, čeprav je v naših življenjih prisotna vsak dan. Prav tako se je do sedaj zagotovo že srečal s smrtnjo, bodisi da je bila to njemu bližnja oseba ali pa znanec. To, da se o smrti in žalovanju tako malo govoriti, se mi zdi en izmed pomembnejših razlogov, zakaj je proces žalovanja tako zahteven, naporen in dolgo trajajoč. Ljudje ne govorijo o svojih občutkih, ker nimajo osebe, s katero bi to lahko podelile, nimajo prostora, v katerem bi lahko izrazili vse, kar doživljajo in razmišljajo, zato ostanejo sami v tako težkih trenutkih. Podobno sem ugotovila tudi s svojo raziskavo, v kateri sem opravila 8 poglobljenih intervjujev z osebami, ki so v času mladosti izgubili starša.

V času odraščanja in pubertete se posameznik ves čas srečuje s prej nepoznanimi potrebami, nalogami in cilji, ki jih želi v čim večji meri dosegiti in zadovoljiti. V tem času oseba potrebuje podporo in pomoč svojih staršev, drugih bližnjih in okolice, da lahko te naloge in cilje doseže, da spregovori o svojih občutkih, doživljajih, strahovih in pričakovanjih ter da se lahko izoblikuje v osebo, kakršna želi postati. Kadar pa v tem času izgubi njemu pomembno osebo, to še dodatno otežuje že tako zahtevno obdobje. Poleg zadovoljevanja vseh teh novih potreb ter odraščanja in osamosvajanja se mora mladostnik_ca soočati še s stiskom in težavami, ki jih prinaša smrt starša in posledično proces žalovanja.

V nadaljevanju želim na kratko predstaviti svoje ugotovitve, sklepe in predloge, za katere sem skoraj prepričana, da so po treh letih od opravljene diplomske naloge še vedno aktualni in pripomorejo k delu z mladimi ljudmi, ki se soočajo z žalovanjem.

Ugotovitve opravljene raziskave

– Kako bo potekal proces žalovanja, je do neke mere odvisno od tega, ali oseba smrt starša pričakuje ali ne. Pri sogovornicah, ki so smrt starša pričakovale, na podlagi odgovorov sklepam, da jim je bilo po smrti starša malo lažje, saj so se nanjo lahko na nek način že vnaprej pripravile in se od njega poslovile. Hkrati poudarjajo, da je bil kljub vsemu ob dejanski smrti starša prisoten šok, saj do takrat niso pričakovale, da se bo to zares zgodilo. Pri osebah, ki smrti starša niso pričakovale, se je na začetku pojavljalo veliko vprašanj o tem, zakaj se je to zgodilo, kako bodo zdaj živelji naprej in kaj to zanje pomeni.

– Prav tako vpliva na proces žalovanja tudi starost v času smrti starša. Sogovornica, ki je bila ob smrti starša stara 12 let, je v času pubertete morala ponovno skozi proces žalovanja, saj v mlajših letih ni vedela, kaj to zanje pomeni in kako se s tem soočati. Sogovornice in sogovornika, ki so bili ob smrti starša starejši (nad 15 let), te izkušnje niso imeli.

POGOVOR

– Na proces žalovanja vplivajo tudi informacije glede vzroka smrti starša. Vprašani, ki teh informacij niso imeli oziroma so šele čez nekaj časa izvedeli, zakaj in kako je prišlo do smrti starša, so odgovarjali, da bi jim bilo lažje v procesu žalovanja, saj se ne bi spraševali o tem, zakaj se je to zgodilo, kar je še dodatno bremenilo čas po smrti.

– Vprašani so, na vprašanja o tem, kaj jim je oteževalo proces žalovanja, govorili o podobnih dejavnikih. Omenjali so, da jim je bilo težje, ker so se smilili ljudem. To jim je povzročalo veliko stisko. Iz njihovih pripovedi lahko sklepam, da so se zaradi smiljenja ljudem začeli smiliti še sami sebi, zaradi česar se jim je smrt starša zdela še bolj grozna in so imeli občutek, da se je njihovo življenje končalo. Sogovornicam in sogovornikoma so veliko stisk povzročale skrbi po smrti starša, ki so se nanašale predvsem na to, kako bodo zdaj živelji naprej, kaj to pomeni zanje, težko se je bilo spriazniti, da starša ne bodo nikoli več videli. Vprašani so omenili, da se jim je bilo težko pogovarjati o smrti starša, saj so ob tem doživljali močna čustva žalosti, hkrati pa nekateri dodajajo, da so se pocutili bolje, ko jim je o smrti le uspelo spregovoriti.

– Večina vprašanih stika s strokovnjak-jinami ni imela. Vzrok je bila zadostna podpora družine in okolice. Vsi vprašani pa se strinjajo, da bi brez te podpore pomoč poiskali, saj bi jo verjetno potrebovali. Samo dve sogovornici sta imeli stik s strokovnjakinjo. Ena izmed njiju je imela slabo izkušnjo s socialno delavko na osnovni šoli. Ni je vprašala, kaj potrebuje in želi, prav nasprotno, želeta ji je vsiliti svoje pre-pričanje glede tega, kaj misli, da je dobro zanjo. Bi si pa v odnosu s strokovnjakinjami želeti varen prostor za pogovor, osebo, ki jih posluša in sprejme vse, kar posameznik doživlja, in se na to tudi primerno odziva. Pomembno se jim zdi, da strokovnjakinja individualno vstopa v odnose in da način dela prilagaja vsakemu i posamezniku_ci posebej.

OLATŠA

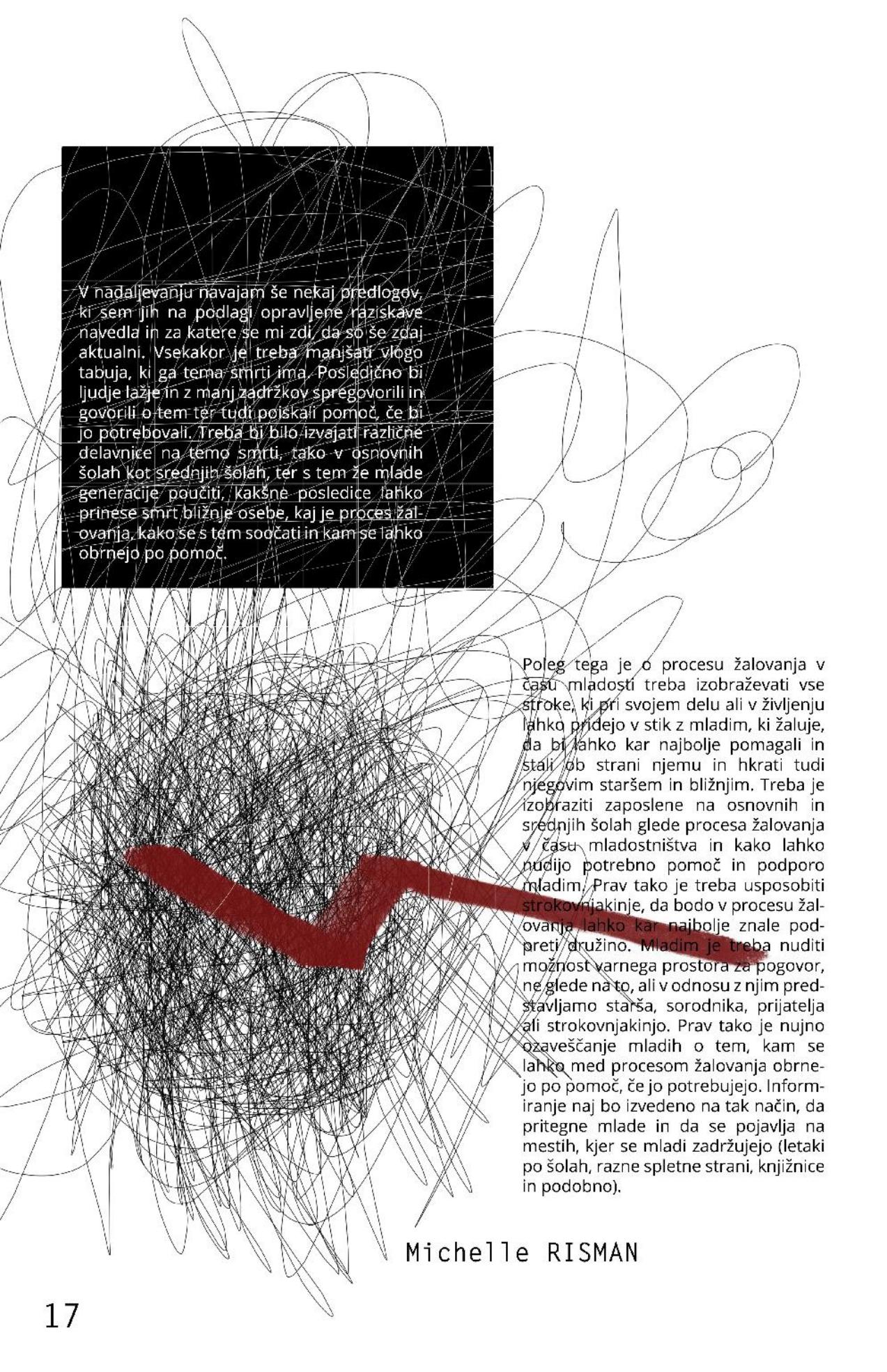
– Vprašanim je med procesom žalovanja predvsem pomagala pozitivna miselnost glede smrti starša in druženje s prijatelji oziroma druge dejavnosti (sport, študentsko delo), ki so jih zamotile in jim odvracačale misli od tega, kar se je zgodilo, zato jim je bilo lažje. Nekaj sogovornic je spregovorilo tudi o pogrebu in o tem, kako jim je udeležba na pogrebu lajšala proces žalovanja. Zato se mi zdi pomembno, da ima oseba ne glede na starost ob smrti starša, možnost in izbiro glede vključenosti in udeležbe na pogrebu.

– Večina vprašanih je potrebno podporo in pomoč dobila od staršev, svojih bližnjih in okolice. Hkrati povedo, da je prav takšna podpora najbolj pomembna in nujna v procesu žalovanja in da je to razlog, zakaj niso imeli potrebe po stiku s strokovnjakinjami.

– Vprašanim se zdi smiselno tudi informiranje o tej temi, kar se ujema s prej zapisanim, da bi bilo treba zmanjšati vlogo tabuja, ki ga nosi ta tema. Sogovornica je spregovorila o tem, da bi bilo treba imeti o tematiki smrti predavanja in razne delavnice že v osnovnih šolah, tako da se lahko otroci s temo smrti srečajo že v mlajših letih. Tako bi se kasneje v življenju lažje soočali z izgubami, ki jih bodo gotovo doživeli. Žal je večina vprašanih odgovorjala, da služne pozna in da ne vejo, kam bi se v kriznih okoliščinah lahko obrnili po pomoč.

– Tako v odnosu s staršem, okolico kot tudi s strokovnjakinjami vprašani vedno poudarjajo potrebo po pogovoru. Potrebovali bi nekoga, s katerim lahko govorijo in si tako lajšajo proces žalovanja. Opazno je, da je bilo osebam, ki so imele možnost pogovora, lažje, saj niso bile same s težkimi občutki in doživljajmi in jih niso zadržale

P
R
O
<
E
S

V nadaljevanju navajam še nekaj predlogov, ki sem jih na podlagi opravljene raziskave navedla in za katere se mi zdijo da so še zdaj aktualni. Vsekakor je treba manjšati vlogo tabuja, ki ga tema smrti ima. Posledično bi ljudje lažje in z manj zadrlžkov spregovorili in govorili o tem ter tudi poiskali pomoč, če bi jo potrebovali. Treba bi bilo izvajati različne delavnice na temo smrti, tako v osnovnih šolah kot srednjih šolah, ter s tem že mlade generacije poučiti, kakšne posledice lahko prinese smrt bližnje osebe, kaj je proces žalovanja, kako se s tem soočati in kam se lahko obrnejo po pomoč.

Poleg tega je o procesu žalovanja v času mladosti treba izobraževati vse stroke, ki pri svojem delu ali v življenju lahko pridejo v stik z mladim, ki žaluje, da bi lahko kar najbolje pomagali in stali ob strani njemu in hkrati tudi njegovim staršem in bližnjim. Treba je izobraziti zaposlene na osnovnih in srednjih šolah glede procesa žalovanja v času mladostništva in kako lahko nudijo potrebno pomoč in podporo mladim. Prav tako je treba usposobiti strokovnjakinje, da bodo v procesu žalovanja lahko kar najbolje znale podprtiti družino. Mladim je treba nuditi možnost varnega prostora za pogovor, ne glede na to, ali v odnosu z njim predstavljamo starša, sorodnika, prijatelja ali strokovnjakinjo. Prav tako je nujno ozaveščanje mladih o tem, kam se lahko med procesom žalovanja obrnejo po pomoč, če jo potrebujejo. Informiranje naj bo izvedeno na tak način, da pritegne mlade in da se pojavlja na mestih, kjer se mladi zadržujejo (letaki po šolah, razne spletnе strani, knjižnice in podobno).

Michelle RISMAN

SOCIALNO DELO S STARIMI LJUDMI

Izobraževanje za socialno delo se je v Sloveniji pričelo leta 1955, ko je bila ustanovljena Višja šola za socialne delavce. Njarej je delovala kot dveletna višja šola zunaj univerze, v sedemdesetih letih pa je postala del Univerze v Ljubljani (v nadaljevanju univerza) in od tedaj je njena članica. Po dolgoletnih prizadevanjih je leta 1992 uvedla štiriletni program in postala Visoka šola za socialno delo. Po obravnavah in sklepih senata univerze in sveta za visoko šolstvo pri ministrstvu za šolstvo, znanost in šport je državni zbor leta 2003 sprejel spremembo odloka o preoblikovanju Univerze v Ljubljani (Ur. list RS, št. 33/2003 z dne 4. aprila 2003). Takrat je Visoka šola za socialno delo postala Fakulteta za socialno delo.¹

Fakulteta za socialno delo izvaja študijske programe na vseh treh stopnjah. Na 1. stopnji bolonjskega študija socialno delo, na 2. stopnji socialno delo, duševno zdravje v skupnosti, socialno delo z družino, socialno vključevanje in pravičnost na področju hendikepa, etničnosti in spola ter socialno delo s starimi ljudmi in na 3. stopnji interdisciplinarni doktorski študij humanistika in družboslovje – področje socialno delo.

¹Letno poročilo 2019. (2020), Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

In
tukaj
nastopi
moje delo –
socialno delo.

Izgubijo najbližje.
Izgubijo prijatelje.
Izgubijo zdravje,
samostojnost
in neodvisnost.
Največkrat poleg vsega
ostanejo še sami
in osamljeni.
Mnogi tudi pozabljeni.
Stisk starih ljudi je veliko
in dela vedno več.

Ni naključje, da sem se odločil za poklic socialnega delavca; odkar pomnim, rad pomagam ljudem. Sprva je bilo to v okviru medsosedske pomoči, kasneje v okviru prostovoljskega ter humanitarnega dela in zadnjih osem let tudi profesionalno v službi. Kot strokovni delavec sem zaposlen v Zavodu za oskrbo na domu Ljubljana, na večjem javnem socialnovarstvenem zavodu za socialno oskrbo na domu v Sloveniji. Vsakodnevno se srečujem z ljudmi, ki se soočajo s težkimi življenjskimi okoliščinami. Delam z ljudmi, ki se na jesen svojega življenja znajdejo v trenutku, ko ne vejo več, kako naprej. Revščina in socialna izključenost starih ljudi je velik problem, ki je še kako prisoten v naši družbi. Številni tako ne vidijo več smisla življenja, saj kljub zasluženi pokojnini dobesedno životarijo. Prisoten sem ob ljudeh, ko se srečujejo z najtežjimi trenutki v življenju. Izgubijo najbližje. Izgubijo prijatelje. Izgubijo zdravje, samostojnost in neodvisnost. Največkrat poleg vsega ostanejo še sami in osamljeni. Mnogi tudi pozabljeni.

Stisk starih ljudi je veliko in dela vedno več.
In tukaj nastopi moje delo – socialno delo.

Študij socialnega dela s starimi ljudmi je bil moja prva in edina izbira.

Študij socialnega dela s starimi ljudmi je bil moja prva in edina izbira. In ni mi žal. Zakaj? Drugostopenjski študijski program socialno delo s starimi ljudmi je precej nov program Fakultete za socialno delo in poteka v okviru izrednega študijskega programa. Temeljni cilji študijskega programa socialno delo s starimi ljudmi so vpeljati študente v poglobljen in samostojen študij socialnega dela s starimi ljudmi, usposobiti študente za specializirano socialno delo s starimi ljudmi v skupnosti, v institucionalnem varstvu starih ljudi in za svetovanje pri pripravi na starost vseh tistih generacij, ki v proces staranja šelev vstopajo, in omogočiti študentom spoznavanje in razumevanje sodobnih teoretičnih konceptov in praks na področju socialnega dela s starimi ljudmi ter njihovo aplikacijo v konkretno praktično delo na omenjenih področjih.²

² Podatki študijskega programa socialno delo s starimi ljudmi 2020/2021.

Izr. prof. dr. Jana Mali, vodja katedre za dolgotrajno oskrbo in skrbnica omenjenega študijskega programa, je zapisala, da je socialno delo s starimi ljudmi specializirano področje socialnega dela, ki za svoje delovanje potrebuje tako generično znanje socialnega dela kot tudi drugih ved, ki razvijajo znanje za razumevanje starejšega obdobja življenja.³ Predmetnik je zanimiv in skrbno zasnovan, saj naslavljaja specifične teme, povezane z znanjem in vedenjem o starosti in spremembah, ki jih starost prinaša. Zelo se poudarja pridobivanje znanja za delo z ljudmi z demenco in delo z ljudmi, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo.

³ MALI, J. (2013), Socialno delo s starimi ljudmi kot specializacija stroke. Socialno delo, 52, 1: 57–67.

— “ —
Prav nobena diploma tega sveta
ne bo koristila, če v prvi vrsti
nisi človek do ljudi –
vedno in povsod.

— ” —

V programu poučujejo pomembni slovenski strokovnjaki, nekateri od teh so v veliki meri ustvarili razmere za znanost socialnega dela v Sloveniji. Izr. prof. dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič, prof. dr. Vito Flaker, prof. dr. Vesna Leskošek, izr. prof. dr. Jana Mali, izr. prof. dr. Mojca Urek, doc. dr. Lea Šugman Bohinc, doc. dr. Liljana Rihter in še kdo so imena, ki soustvarjajo študij socialnega dela s starimi ljudmi. Njihova znanja in izkušnje bodo tudi v prihodnje prispevala k nadaljnemu razvoju stroke.

Študent_ka po vseh uspešno opravljenih obveznostih pridobi strokovni naslov magister_ica socialnega dela. Seveda naj za konec dodam, da prav nobena diploma tega sveta ne bo koristila, če v prvi vrsti nisi človek do ljudi – vedno in povsod.

Amir CRNOJEVIĆ

PRIPRAVA NA STROKOVNI IZPIT IZ SOCIALNEGA VASRTVA

V članku opisujem, kako poteka strokovni izpit iz socialnega varstva, pogoje za prijavo ter skozi svojo izkušnjo vsebino izpita, čas za pripravo ter pomembne informacije, ki so lahko v pomoč pri učenju.

Če imаш opravljen strokovni izpit za socialnega delavca v zdravstveni dejavnosti, se ti prizna prvi, drugi in šesti del splošnega dela programa. Če na primer opravljaš pripravnštvo preko ministrstva za zdravje v domu za starejše, moraš slediti pravilniku o pripravnštvu in strokovnih izpitih zdravstvenih delavcev in zdravstvenih sodelavcev na področju zdravstvene dejavnosti. V tem primeru ni treba opravljanja pripravnštva prijaviti na socialno zbornico, saj se potem, ko opraviš strokovni izpit iz zdravstvene dejavnosti, prijaviš na strokovni izpit iz socialnega varstva kot dopolnilnega izpita in priložiš enako dokumentacijo, ki si jo, kot zahteva pravilnik o pripravnštvu in strokovnih izpitih zdravstvenih delavcev in zdravstvenih sodelavcev na področju zdravstvene dejavnosti, posredoval pristojnemu organu ob prijavi na izpit iz zdravstvene dejavnosti in pa seveda dokazilo o uspešno opravljenem izpitu.

Pogoj, da se lahko prijaviš na opravljanje strokovnega izpita, je, da imaš opravljeno pripravnštvo na področju socialnega varstva ali pridobljene delovne izkušnje na področju socialnega varstva. Katera področja pripravnštva in delovnih izkušenj se upoštevajo, lahko preveriš na spletni strani socialne zbornice.

Prijava na izpit

Pogoj, da se lahko prijaviš na opravljanje strokovnega izpita, je, da imaš opravljeno pripravnštvo na področju socialnega varstva ali pridobljene delovne izkušnje na področju socialnega varstva. Katera področja pripravnštva in delovnih izkušenj se upoštevajo, lahko preveriš na spletni strani socialne zbornice. Z izobrazbo socialnega delavca potrebuješ 6 mesecev delovnih izkušenj, drugače pa 9 mesecev. Kot ustrezne delovne izkušnje na področju socialnega varstva se upoštevajo tiste, ki se pridobjijo po datumu diplomiranja (torej ne npr. praksa ali prostovoljno / študentsko delo, ki se opravlja med študijem). V tem primeru ob vlogi za prijavo pošlješ tudi vsa dokazila (npr. pogodbo o zaposlitvi, potrdilo o opravljenih urah študentskega dela itd.) ter na približno treh straneh opisane delovne izkušnje (krajši dnevnik oz. povzetek dela, delovnega področja, delovne naloge ...) Če imaš opravljen strokovni izpit z drugega področja, (npr. vzgoja in izobraževanje, zdravstvo, pravosodje ...), lahko opravljaš dopolnilni izpit s področja socialnega varstva. V tem primeru ob prijavi priložiš tudi fotokopijo listine o opravljenem drugem strokovnem izpitu. Socialna zbornica potem ugotovi, katere vsebine splošnega dela strokovnega izpita s področja socialnega varstva se lahko priznajo kot že opravljene, in v zvezi s tem izda odločbo, ki jo dobiš po pošti, kjer je zapisano, kateri del programa imaš že priznan.

Če tvoja prijava ne bi vsebovala vseh potrebnih prilog, dobiš obvestilo za dopolnitve. Če je prijava popolna, dobiš po e-pošti obvestilo, da je vloga popolna in da si uvrščen na prijavljeni rok. Uradno vabilo dobiš po pošti približno 14 dni pred datumom izpita. V vabilu je napisan tudi rok, do katerega se lahko odjaviš od opravljanja izpita. Vabilo je poslano za datum in uro pisnega dela izpita. Datum in uro ustnega dela izveš ob opravljanju pisnega dela. Takrat izveš tudi, kdo je predsednik tvoje tričlanske komisije. Ta te na ustnem izpitu sprašuje snov iz posebnega dela. Dobro je, da preveriš, na katerem področju dela ta oseba, saj je več možnosti, da se bo pri spraševanju osredotočila na področje, iz katerega ima izkušnje in več znanja.

Pisni del:

Pisni del se nanaša na izbirni del. Pisno nalogu dobiš s področja, ki si ga izbral ob prijavi. S seboj lahko prineseš (ne glede na izbirno področje) zakon o socialnem varstvu. Kot vprašanje je napisana neka tema s področja, potem pa o tem pišeš neke vrste esej oz. predstaviš temo. Npr. s področja duševnega zdravja je možen naslov nadzorovana obravnava. Pomembno je, da napišeš bistvena dejstva v smiselni obliki. Npr., kateri zakon to ureja, opis, kaj to je, kdo izvaja, pod kakšnimi pogoji, kdo so upravičenci ipd. Ni omejeno, koliko je treba napisati, pomembno je, da v skladu z zakoni povzameš bistvena dejstva. Za pisni izpit so na voljo tri ure, vendar pisanje lahko zaključiš tudi v eni uri. Za lažjo predstavo možnih vprašanj oz. tem je dobro, da pregledaš objave v facebook skupini, kjer člani pišejo, katere teme so imeli na pisnem delu.

Potek izpita

Izpit poteka na socialni zbornici. Poteka v dveh delih: pisni in ustni del.

Ustni del:

Ustni del poteka tako, da te ob določeni uri pride na hodnik (kjer prej čakaš) iskat en izmed članov komisije. Komisija je tričlanska. Začne spraševalec s splošnim delom, nadaljuje predsednik komisije s posebnim delom in na koncu še tretji spraševalec z izbirnim delom. Vsak načeloma postavi 3 vprašanja. Pri izbirnem delu najprej komentira tudi tvojo pisno nalogu, nato pa ti zastavi vprašanja. Za opravljanje izpita je predvidena ena ura, če znaš odgovoriti na zastavljena vprašanja, lahko zaključiš prej (tudi približno v 30 min). Ko odgovoriš na vsa vprašanja, stopiš za nekaj minut ven, komisija pa v tem času odloči o uspešnosti. Potem te pokličejo nazaj in ti vročijo potrdilo o tem, ali si uspešno opravil izpit ali morda o tem, da moraš celotni izpit ali pa le del ponoviti. Če ne opraviš le enega dela, lahko na naslednjem roku ponovno opravljaš le ta del. Če ne opraviš nič ali le dva dela, moraš ponoviti celotni izpit, a se ne moreš takoj prijaviti za naslednji rok. Komisija je prijazna, iščejo znanje. Če znaš odgovoriti na vprašanja, te ne »mučijo« s podrobnostmi ali dodatnimi vprašanji. Glede na to, da je to stresna situacija, je normalno, da kaj narobe poveč ali zamešaš. Pomembno je, da vidijo, da imaš pregled nad področji, da znaš bistvene stvari. Če se ti bolj zatika pri vprašanjih in ne odgovoriš dovolj, ti postavljajo dodatna vprašanja. Takrat lahko izpit traja tudi vso uro, vendar z namenom, da lahko pokažeš svoje znanje in da lahko uspešno opraviš izpit.

Vsebina izpita:

Skoraj pri vsakem kandidatu se pri posebnem delu pojavi vprašanje, na katerega je treba odgovoriti z eno izmed socialno varstvenih storitev. Pomembno je, da storitve res dobro obvladaš. Pomembno je tudi, da res dobro poznaš izbirno področje, saj se predpostavlja, da je to področje, ki ti je blizu ali ga konkretno opravljaš, ter zakon o socialnem varstvu. Pomembno je tudi, da si seznanjen s tekočimi dogodki s področja socialnega varstva (kar je tudi aktualna tema v medijih, javnosti) in z bistvenimi oz. večjimi spremembami zakonov. Npr., če pride v obdobju, ko opravljaš izpit, v veljavo nov zakon, če stopi v veljavo pri katerem zakonu kakšna pomembna pravica, ali se ta ukine, če kakšen zakon nadomesti drugega ipd. Snovi je veliko, vprašanja se ne nanašajo na podrobnosti, kajti nemogoče je vse poznati podrobno. Pomembno je, da imaš pregled nad vsemi področji, da razumeš sistem socialnega varstva, da poznaš bistvo zakonov, kaj ureja kakčen zakon, npr. bistvene pravice, upravičence, pogoje, izvajalce ...

Pomoč pri učenju

Za pomoč pri učenju se lahko udeležiš priprav na strokovni izpit, ki jih izvaja socialna zbornica ali pa akademija za socialne vede. Mnemaj o tem, koliko te priprave koristijo, so različna, nekomu koristijo, nekomu ne. Sama sem se udeležila priprav na akademiji, nekomu socialne vede in moje osebno mnenje je, da bi izpit lahko opravila enako uspešno tudi brez priprav. Bolj bistveno se mi zdi, da se posvetuješ z osebami, ki so ga opravljali dolga leta nazaj), ter da pregledaš objave na facebook skupini -naslovom: strokovni izpit iz socialnega varstva -2014 kušnje. Ko pregledaš vprašanja izpitna vprašanja ter iz- teme se večkrat pojavljajo oz. na kaj se osredotočati pri učenju. V pomoč pri učenju je lahko tudi spletna stran Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Čas za pripravo

Kako se lotiti učenja, je odvisno od vsakega posameznika, kakšen sistem mu najbolj ustreza. Moje mnenje je, da je najbolje, da si snov razdeliš po delih (splošni, posebni, izbirni). Sama se najlažje učim z delanjem zapiskov in s tem, da si podčrtam bistvene stvari v zakonih. Snovi je ogromno in ni mogoče, da bi vsak zakon poznal do potankosti, zato menim, da je že na začetku učenja bolje, da se osredotočiš na bistvene stvari in se potrudiš, da jih res znaš in razumeš ter ne izgubljaš časa s preveč podrobnostmi, ki si jih verjetno tako ali tako težko zapomniš.

Koliko časa ti vzame učenje, je tudi odvisno od posameznika. Sama sem se začela pripravljati približno 3 meseca pred izpitnim rokom. Ne glede na to, koliko časa si boš vzel oz. ga potrebuješ, se mi zdi pomembno, da se učiš konstantno in brez daljših vmesnih prekinitvev. Približno dva meseca sem pregledovala snov, si pripravljala izpiske, podčrtovala ter večkrat samo prebrala z namenom, da bi dobila pregled, da razumeš za kaj gre, znaš povezati dejstva ... Potem sem potrebovala še približno en mesec, da sem si podatke (ko sem imela že iz celotne snovi izluščene bistvene stvari) res zapomnila in znala povedati oz. razložiti.

Na začetku, ko sem videla količino snovi, se mi je zdelo nemogoče, vendar, ko se lotiš, stvari stečejo. V vsem tem času učenja je nešteto vzponov in padcev razpoloženja, ker zna biti predelovanje tolikšne količine snovi stresno, pomembno je samo, da ne obupaš in vztrajaš ter nadaljuješ z učenjem. Koliko časa na dan se učiš, je odvisno od tvojega urnika oz. kolikor ti druge obveznosti dopuščajo. Pomembno pa se mi zdi predvsem to, da si v vsem tem obdobju ne pozabiš vzeti tudi časa za sprostitev in prostih dni, ko se odklopiš od učenja.

VSE SE DA, ČE KAJ NAREDIŠ ZA TO

Res je, da ni preteklo veliko let, odkar ne sedim več v predavalnicah FSD-ja, glede na to, kaj vse se je pa vmes že zgodilo, vključno s prenovo fakultete, se mi zdi, da so ti časi že skoraj prazgodovinski.

Že vse od prvega letnika so nam zatrjevali, da nam bo težko. Tudi profesorji nam niso olepševali (poklicne) prihodnosti. Razmere so težke, potreb v praksi manj kot vpisnih mest na fakusu itd. Prvi dve leti se s tem sploh nisem obremenjevala. Ko bo prišlo do tega, da bo treba najti službo, me bo takrat skrbelo, če bo treba.

Ampak kaj, ko se leta res tako hitro obrnejo! Tudi mladi to opazimo, ne samo naši stari starši, ko analizirajo svoja življenja. Skratka, nenadoma je bilo čedalje več govora o pripravnosti in strokovnem izpitu, ki je, glede na govorice, menda najbolj zajeban izpit na vsem svetu. Pripravnosti pa tako skoraj nihče od nas ni razumel – a to je edini pogoj za strokovca? A to se lahko opravi samo na CSD? A je res, da se pripravnost zelo težko dobije? Vsak je imel drugačne informacije, kako in kaj je s tem.

Razplet moje zgodbe je bil v tem nevednem času na srečo uspešen, kar pa ne pomeni, da mi je bil kar podarjen. Ko sedaj razmišljam, se je vse začelo pri vpisu prakse v tretjem letniku. Praksa je res lahko izhodišče za vse naprej! Zato je vredno razmisiliti tudi v drugi smeri, ne zgolj, v katero učno bazo grem lahko peš, kje bo najmanj dela in kje bom najlaže dobila 10 na koncu semestra. Leta 2015 sem se vpisala v Zvezo prijateljev mladine Slovenije, ker gre za močno in prepoznamo nevladno organizacijo, ki poleg humanitarnosti počne še vse živo. Po zaključeni nekajtedenski praksi sem še naprej ostala preko študentskega servisa. Punc so me imele čedalje bolj za svojo, ker sem bila pridna, vsestranska in ker mi nič ni bilo odveč. Na delo sem hodila dvakrat ali trikrat na teden, kot so mi omogočala predavanja in vaje.

Ker nisem človek, ki bi si obveznosti puščal do zadnjega roka, sem imela že tako ali tako plan, da diplomiram na koncu četrtega letnika, kar mi je leta 2016 tudi uspelo. Samo disciplina je potrebna, pa se da. Tudi s faksom in delom vred. Jeseni se vpisem na magisterij. Ker se ravno prenavlja fakulteta, imamo predavanja ob petkih in sobotah na drugih lokacijah. Ne ravno sanjsko, a tako lahko še več časa preživim na ZPMS.

NZ MOREM

Leto 2018 je bilo res moje. Pred poletjem uspešno oddam magistrsko nalogu. Kakšno neverjetno olažjanje, ko končno oddaš drugo in zadnjo knjigo. Ker sem vmes zaradi zaposlitve že izpolnila pogoj za strokovni izpit (uf, kolikokrat sem preverjala, ali imam dejansko res vse potrebno za pristop k izpitu), se julija začnem učiti. V razne panične facebook skupine se ne včlanim, ker zaupam sama sebi in svojim zapiskom. Pišem zapiske več ur na dan. Tak način mi ustreza in v barvanju, podčrtavanju, obkroževanju uživam. Potem pa kakšne tri tedne več ur na dan prebiram zapiske. Ko čutim dovolj samozavesti in vem, da imam vse pod nadzorom, grem na novembrski izpitni rok. Ker sem se res nadstandardno pripravila, se na izpitu počutim prav evforično. Še bolj, ko z velikim nasmeškom zapustim Socialno zbornico in ne morem verjeti, da sem opravila s to tegobo, za katero sem včasih mislila, da je nemogoča. Pa še to: ker mi je že pred strokovnim izpitom potekla enoletna pogodba, sem jo nadomestila s pogodbo za nedoločen čas. Zdelo se mi je nadrealno – čakaj, kaj? Pri 25-ih sem magistrica socialnega dela s strokovnim izpitom in službo za nedoločen čas? Svašta!

Ker še malo razmišljjam o temi za magistrsko nalogu in ker mi gre na živce misel, da sem ravno končala eno knjigo in moram začeti že z drugo, se odločim, da za pisanje magistrske kljub vsemu vzamem eno leto absolventa. In kaj se zgodi? Na ZPMS je treba prav takrat nadomeščati porodniško. S 1. oktobrom 2017 zato namesto absolventa dobim prvo pogodbo o zaposlitvi za določen čas. In hkrati skladno z načrtom začnem z magistrsko nalogo.

Kaj sem se naučila iz vsega tega? Nesmiselno se je vznemirjati vnaprej. Pojd s tokom, naredi vse, kar je v tvoji moči, izkaži se, bodi delaven in stvari se bodo razpletle, kot je prav. Ponosna sem, da me je pot pripeljala na Zvezo prijateljev mladine Slovenije, kjer opravljam socialno-humanitarne programe. Vse se da, če le vložiš malo truda v pravo smer.:)

Pika POTOČNIK

PROFESORICA SE PREDSTAVI

SPRAŠEVALA TEJA BAKŠE

AMRA ŠABIĆ

Kdo je Amra v tvojih očeh?

V mojih očeh je Amra v prvi vrsti socialna delavka, nekdo, ki je iskren, brez predsodkov in odprt za novo in drugačno. Nekdo, ki je pripravljen pomagati, če je to možno. Sebe vidim kot borca, nekoga, ki se le redko preda, brez zadržkov ali skrivnosti. Sama zase bi rekla, da sem perfekcionistka, kar mi večkrat dela težave in zaradi česar se šele učim, da je »dobro dovolj dobro«.

Domžale, september 2018 – Obisk pri prijateljih

Austrijska koroška, september 2019 – Sprehod po poljskem parku.

Katerim stvarem se iz srca nasmejiš?

Mogoče smešno, ampak v zadnjem času najpogosteje neumnostim Moona in Lune (moja kužka), četudi dober »stand up« nastop ali kaka gledališka komedija tudi povzroči smeh do solz.

Kako živiš svoje življenje?

Povsem preprosto. Poleg aktivnega delovanja na področju urejanja problematike drog in zasvojenosti na poklicnem področju rada vrtnarim, pohajkujem z mojima kužkoma, uživam v sprehodih po gozdru, skrbim za svojo malo družinico, se družim s prijatelji, uživam v gledališču, dobri knjigi ali glasbi. Lahko bi rekla, da me izpoljuje to, da dosežem ali opravim nekaj, kar sem si zadala.

Severni Ciper – december 2016, pot na najvišjo Kirensko goro, kjer stoji grad St. Hilarion.

Kakšne razmere se te dotaknejo in zakaj?

V negativnem smislu se me dotakne predvsem, ko vidim, da se med ljudmi izgubljajo pristni odnosi, vrednote neke skupnosti, povezanosti in pomoči. Sama opažam, da prevladujejo vrednote rivalstva, sovražnosti in hlepenja po moči in bogastvu. Lahko bi rekla, da me to zmoti, ker sama nikoli nisem povsem ločena od svoje vloge socialne delavke, saj so vrednote socialnega dela zelo blizu mojim osebnim vrednotam. Še toliko bolj problematično je, da se vrednote neoliberalističnega individualizma lahko prepozna tudi pri kolegih in med kolegi socialnimi delavkami_ci.

Pariz, junij 2017 – Cathédrale Notre-Dame.

Pariz, junij 2017 – Parada ponosa.

Dotakne se me, ko prepoznam, da tudi v teh okolišinah obstajajo zgodbe o t. i. »uspehu«, da ljudem navkljub vsiljenim pozicijam uspe narediti preboj, si med seboj pomagati ali stopiti skupaj, ko je kdo v stiski. To se mi zdi pomembno predvsem, ko govorimo o posameznicah_kih, ki so jim pomembni drugi vsiljevali pogled predisponiranosti za neuspeh, propad in jim je bila vsiljena vloga nesposobnosti ali občutek, da nikoli ne bodo dovolj dobri, da bi zadovoljili njihova pričakovanja.

Pariz, junij 2017 – Parada ponosa – razodetje in olajšanje, ki ga prinese.

Kateri je bil zate največji strah ali izziv, ki si ga premagala, in kako ti je to uspelo?

Največji izziv se mi je pripeljal, ko sem bila po petih letih redne službe seznanjena, da zaradi zdravstvenih težav ne smem več opravljati poklica. Takrat se je moj svet postavil na glavo. Postavljenam sem bila pred dejstvo, da mi pridobljena izobrazba ne koristi in da pravzaprav začenjam znova. Treba si je bilo narediti nov načrt in zaradi vztrajanja na svoji začrtani poti sem zdaj tu, kjer sem.

Če pogledam nazaj, se mi zdi, da je glavno vlogo odigrala moja sposobnost oblikovanja jasne vizije, načrtovanja korakov do kratkoročnih in dolgoročnih ciljev ter vztrajnost tudi v težkih trenutkih ali ob neuspehu. Zato ne bom nikoli pozabilo mojega prvega izpitna na FSD, ki sem ga opravila z negativno oceno. Takrat sem bila prepričana, da nikoli ne bom diplomirala.

Strahove neuspeha mi je nato uspelo premagati, ko sem začela bolj sproščeno razmisljati o izpitih in je bil moj cilj opraviti trenutni izpit in ne kar vseh hkrati. Zdi se mi pomembno, da predvsem mladi dobijo sporočilo, da zmorejo, če si to le želijo, in da nobena ovira ni nepremostljiva.

Pariz, junij 2017 – Kip Le Passe-Muraille avtorja Jean-Bernarda Métaisa.

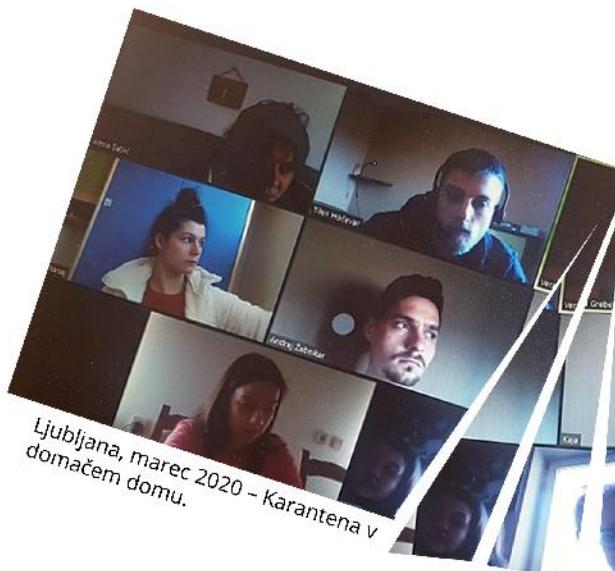
V mojem primeru sem korak za korakom prišla do tu, kjer sem, bilo je veliko strahov, polen pod noge in izzivov, ki pa jih ne bi zamenjala za nič na svetu, saj so me prav te izkušnje oblikovali v osebo, kot sem danes.

Ljubljana, februar 2017 – Častna podelitev naziva Doktor znanosti, Univerza v Ljubljani.

Kako doživljaš svojo vlogo v predavalnici, pa tudi zunaj nje, v odnosu do študentk in študentov?

Svojo vlogo doživljjam predvsem v luči odgovornosti. Mogoče je utopično, a menim, da je naša odgovornost oziroma soodgovornost v tem, kakšne ljudi bomo imeli v praksi. Zdi se mi pomembno, da študentkam_om pomagam prepozнатi lastne interpretacije realnosti, stereotipe in predsodke, ki jih imajo, ne zaradi vsiljevanja svojih ideologij in prepričanj, temveč, da jim pomagam pri njihovem ozaveščanju, da ne bi povzročali škode. Pomembno se mi zdi, da me vidijo kot soudleženko v delovnem odnosu, ki jih sprejema v vsej njihovi drugačnosti, jim dovoljuje napake in jih spodbuja pri ustvarjanju lastne kariernih poti. Saj pravim, da je utopično.

Zdi se mi pomembno, da študentkam_om pomagam prepozнатi lastne interpretacije realnosti, stereotipe in predsodke, ki jih imajo, ne zaradi vsiljevanja svojih ideologij in prepričanj, temveč, da jim pomagam pri njihovem ozaveščanju, da ne bi povzročali škode. Pomembno se mi zdi, da me vidijo kot soudleženko v delovnem odnosu, ki jih sprejema v vsej njihovi drugačnosti, jim dovoljuje napake in jih spodbuja pri ustvarjanju lastne kariernih poti.

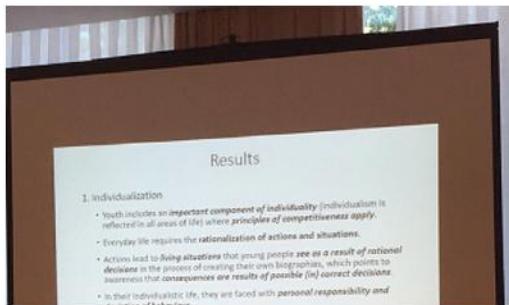
Katere teme v socialnem delu so zate trenutno najbolj aktualne, kako razmišljaš o njih, kako se nanje odzivaš?

Aktualne so vse in težko je na kratko to opisati. Sama aktualnost tem ločim po nivojih, na političnem področju je vsekakor ta da nam pred očmi propada socialna država. V zadnji izjavi ministrica (zdaj že v odhodu) o »goljufanju države« jasno nakazuje na višanje cenzusov ob uporabi desničarske retorike. Z novo vlado pa smo priča pokopa socialne države in dokončno tudi solidarnosti. Vojska prevzema oblast, ustanovil se je krizni štab, zdravstveni stroki se prepoveduje poročanje, ljudem se prepoveduje povezovanje in združevanje, vse pod kinko novega virusa COVID- 19. Z namenom, da se ljudem odvzame možnost kritičnega mišljenja in ustvari prostor za všečne in ugodne informacije trenutne vlade, so novinarjem prepovedali direktno postavljanje vprašanj na novinarskih konferencah, pod kinko zaustavljanja širjenja virusa. In, kot da to ni dovolj, nova vlada dvigne plače političnim izbrancem (ministrom in državnim sekretarjem), saj so po njihovem mnenju oni tisti, ki so najbolj izpostavljeni nevarnosti.

Sama vidim dejanje kot politično dno, saj ko pomislimo na vse zdravstvene delavce, civilno zaščito, trgovce z minimalno plačo in policijo ter vse druge, ki požrtvovalno skrbijo, da državljanom zagotavljajo storitve, in v času ko se nam obeta nova gospodarska kriza, je uvrščanje omenjenih v najvišje plačilne razrede izraz pohlepa in egoizma. Če uporabim malo humorja, v vsaki vojni obstajajo vojni dobičkarji. S tem ne želim reči, da previdnost ni potrebna, temveč opozoriti na širše razsežnosti ukrepov trenutne desničarske politike. Kako se odzvat na to?

Tisto kar sama počnem, je, da nenehno pišem o tem in opozarjam na to. A če sem iskrena, je tu že veliko zamujenega. Ljudje bi se morali odzvati že mnogo prej, ko so bili ukrepi manjši (odzvemi različnih pravic, prenos storitev bodisi na druge stroke bodisi na nevladne organizacije itd.), zdaj smo že tako globoko v procesu razkroja, da ga lahko zaustavi samo še neka korenita sistemski sprememb.

Zagreb, julij 2017 – Predstavitev Neenakosti med slovenskimi mladimi kot posledica sodobnega neoliberalizma na posvetu International Consortium for Social Development.

Drugi tak pereč problem pa se pojavlja na ravni institucij. Reorganizacija Centrov za socialno delo je povzročila zelo velike težave. Iskreno povedano, sama menim, da je le delček v mozaiku ukrepov, kako uničiti socialno državo. Tisto, kar je tu zaskrbljujoče, je, da nekateri strokovnjaki in znanstveniki celo podpirajo ta proces. Sama že od samega začetka nasprotujem reorganizaciji, zato sem se bolj aktivirala tudi v Društvu socialnih delavk in delavcev Slovenije, a žal se stvari ne premaknejo.

Zadnja raven pa je raven uporabnikov. Kljub temu, da je tu še največ težav (mislim na ravni pomoči posameznikom), sem sama najbolj aktivna na področju drog. V okviru skupine, ki smo jo oblikovali za reševanje problematike Odperte scene uživanja prepovedanih drog, skušamo oblikovalce politike na lokalni in nacionalni ravni ne samo opozoriti na pomanjkljivosti samega sistema, temveč se tudi aktivno vključiti v pripravo ukrepov za reševanje stisk, ki jih doživljajo različni akterji. V ta namen smo organizirali številne delovne sestanke, v preteklem letu tudi dve konferenci. Vse aktivnosti so bile usmerjene v povezovanje vseh akterjev, jim zagotoviti glas in iz njihovih izkušenj pripraviti ukrepe za politiko. V aktivnosti smo vključevali tudi strokovnjake iz tujine, predvsem zato, ker so v nekaterih državah problematiko uspešno, predvsem pa celostno naslovili, njihovi ukrepi so nam jasni, prilagoditi jih je treba samo še na naše okolje. V ta namen bo konec letosnjega leta izšla monografija, ki bo predstavljala nek pregled triletnega dogajanja na tem področju in tudi omnibus vse problematike in dobrih praks, ki jih poznamo. Skratka, tisto, za kar bi si moral prizadevati vsi socialni delavci, ne glede na zaposlitvev, je zavzemanje enotne drže zagovornikov uporabnikov in aktivistov ... saj pravim, moje razmišlanje je v trenutnih okoliščinah utopično, zato počnem tisto, kar lahko.

Kaj lahko sama prispevam v procesu spreminjanja

preusmeri pozornost

**Kakšno vprašanje bi želela
dobiti (od mene ali v predaval-
nici) in kako bi nanj odgovori-
la?**

Hm ... Vsekakor: Kaj lahko sama prispevam v procesu spremnjanja trenutnega stanja? Odgovorila bi, preusmeri pozornost iz sebe v okolje, začni se povezovati z drugimi, poglej okoli sebe, kje so težave in loti se njihovih reševanj. Ni treba, da so to velike stvari, lahko je to sosedska pomoč, prostovoljno delo ali zgolj to, da ponudiš nekomu roko. Po mojem mnenju smo zdaj v takem položaju, ker so nam uspešno in prebrisano ~~vsili~~ ideologijo individualizma, ki preusmerja pozornost iz skupnega v posameznikovo dobro. Tisto, kar smo pri tem spregledali, je, da prav posebljena ideja individualista in posledično skupnosti individualistov omogoča nosilcem moči upravljanje z množicami. ~~Ko si sam, si ranljiv in hkrati tudi odgovoren za svojo »usodo«, ko si v skupini, si vsaj delno zaščiten, tvoja usoda pa se lahko soustvarja.~~

iz sebe v okolje

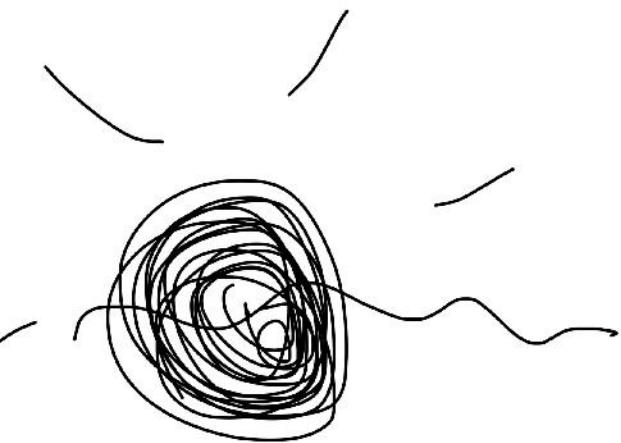
začni se povezovati z drugimi

poglej okoli sebe

kje so težave

loti se

DAN

Je dan, ko med nama je malo besed,
brezbarven je svet,

ker srce tako боли,
da težko si je pogledati v oči

in

ko lažje bi bilo, če zrušil svet bi se,
a se ne,

ker nekaj pravi, da ni zaman,
ker za nočjo je dan.

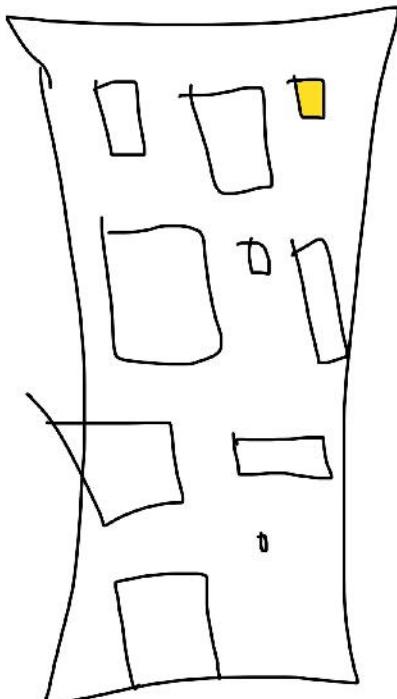
UPANJE

Upanje je, kakor bi

iskal svetljobo,
ki blaži grenkobo,

čutil toplino,
ki polni praznino,

živel od prvega stiha
do zadnjega diha.

Petra MIŠICA

RAZLIČNI SVETOVI

Bila je drugačna. Njena bogata domišljija jo je vodila v nezname mavrične svetove. Nato so prišli oni, ki so ji zaklenili mavrične sledi in jo priklenili na njihove svetove, ki so odsevali temačno in predvsem drugačno domišljijo. Proti strupom se je borila, se na trenutke zlomila in se zvezana s posteljo sprehodila v tujih svetovih. V temačnem hodniku jo je vodila njena bujna domišljija k svetlobi, kajti rešila se je teh bremen in osvobodila tistih vezi.

HVALEŽEN ŠOK

Sredi belega dne med letom pristane in se ustavi na moji glavi galeb.

Zdi se, kot da mi leti na glavo veliko in težko letalo. Za galeba je znano, da zelo dobro leti in se natančno spusti na tla, saj odlično oceni razdaljo. Res je tudi, da ima na tačkah plavalno kožico. Tako je zanj pristanek najbrž lažji. Dejstvo je, da sva oba v slepi točki in se tako ne vidiva. Galebovi nogi z vso silo ustavita njegov let na kar štirih točkah moje glave. Njegov težki zalet v zgornji del moje lobanje, kjer se ustavlja kar nekajkrat in končuje let ter me potegne nekaj korakov nazaj. Njegova sila je močna kot huda in hitra burja. Šok. Ljudje, ki dogodek vidijo, njih ni več. So šli kar mimo, brez besed.

Ostava sam z galebom in kar nekaj časa se presenečeno in hkrati hvaležno gledava. Sreča je res na moji strani, saj ima galeb lahko velike kremlje, če jih iztegne, in še ogromen je.

Nauk zgodbe: Če žival pristane na tebi ali v tvoji bližini, skušaj biti čim bolj miren in umirjen. Obvladaj se, nič ti noče. Žival vse čuti in se prav tako hitro odzove.

Dolores Peroša

POSLEDICE NI GEJ FILM

V zadnjih desetih letih se je neizmerno zvišala popularnost filmov o superherojih. Včasih je izšel en na leto, zdaj jih izide po več kot pet. Prav tako so trenutno eni najbolj dobičkonosnih filmov v industriji (vsi štirje filmi o Maščevalcih so na seznamu prvih desetih najbolj dojenih za inflacijo). Pomembni so zaradi treh razlogov. Prvi je, da ponudijo gledalcem odklop od resničnega sveta, drugi je, srečno, prav nasproten prvemu, da se lahko dotaknejo družbenokritičnih tematik na ljudem zelo dostopen način (npr. Stotnik Amerika: Zimski vojak, kjer je glavni konflikt filma debata, ali je v našem napredno tehnološkem svetu, polnem vladnega nadzora, vredno žrtvovati zasebnost za varnost), tretji razlog pa je, da se lahko otroci poistovetijo z junaki, ki jih vidijo na velikem platnu. Da imajo močne, iznajdljive in poštene značaje, ki so jim lahko za vzor. Zanimivo je, da se je Hollywood počasi začel zavedati, da njihovih gledalcev ne sestavljajo samo beli moški in njihovi beli otroci, fantje.

Tako smo predlani dobili Črnega panterja, prvi superherojski film, v katerem ima glavni superheroj (in recimo 90 % stranskih igralcev) temno polt, ter lani Stotnico Marvel in leta 2017 Čudežno žensko, filma, v katerih sta glavni superjunakinji ženskega spola. In rezultat je bil očiten. Dva od naštetih treh filmov sta zaslužila več kot bilijon dolarjev, tretjemu je do te številke zmanjkalo borih 200 milijonov. Govora je, da se bodo v bližnji prihodnosti na velikem platnu pojavili tudi superheroji, ki so geji, transspolni in azijskega porekla. Tako bodo ti filmi postali še bolj inkluzivni. Reprezentativnost oseb različnih spolov, polti in spolne usmerjenosti v filmih je pomembna, saj normalizira različne načine in oblike življenja, ki niso bila nuklearna družina.

Zdi se mi, da imamo dve vrsti reprezentativnosti v filmih. Prva je, pri kateri je npr. spolna usmerjenost glavnega lika bistvena za zgodbo in je njen osrednji del (Gora Brokeback), ali pa govori film o osebi, ki preraste svojo homofobijo ali rasizem (Klub zdravja Dallas, Generacija X). Druga je, pri kateri je kdo od likov npr. gej, a to nikakor nevpliva na zgodbo. Primer je lahko Zvezdne steze: Onkraj, kjer glavni liki ob vrnitvi domov pozdravljajo svoje družine in eden od njih, glavni pilot ladje Starship Enterprise, steče v objem svojega istospolnega partnerja in svoje hčerke. Kratka, a efektivna, inkluzivna scena.

Obe vrsti reprezentativnosti v filmih sta pomembni, a mi je slednja veliko bolj pri srcu iz preprostega vzroka, ker se mi zdi, da se tu skriva prihodnost filma in naše družbe. Ko bodo nekoč geji, transpolni ljudje, ljudje različnih polti (...) sprejeti v družbi do te mere, da bodo res veljali za popolnoma običajne, njihovo pojavljanje v filmih vseh žanrov sploh ne bo vzbujalo pozornosti. Celočrna situacija je nekakšen dvoren meč. V času izida Zvezdne steze: Onkraj se je pojavilo zelo veliko člankov, ki so se sklicevali na omenjeno sceno srečanja članov posadke Enterprise s svojimi družinami in izpostavljalo gejevskega pilota.

Članki so bili pozitivno naravnani, a so obstajali. Prav tako se vsakič, ko kakšen lik v velikem Hollywoodskem filmu (Vojna zvezd: Sila se prebuja) namigne, da ni nujno straight, pojavijo špekulacije ali proslave po vseh možnih internetnih straneh velikih časopisov rumenega tiska. Po eni strani je čudovito, da se proslavlja inkluzivnost ali namige po spletu, po drugi pa se mi zdi, da se je s tem izpostavljanjem na neki točki ta inkluzivnost prelevila prav v potrjevanje, da je to nekaj neobičajnega. To sklepam po ogromnem številu ignorantskih, nasilnih, znerviranih komentarjih, ki sem jih prisiljen brati vsakič, ko odprem kakšnega takšnih člankov.

Po eni strani se mi zdi tovrstno usmerjanje pozornosti na inkluzivnost kontraproduktivno, saj prej odbija prav tiste ljudi, ki bi morali začeti sprejemati načine življenja, ki se razlikujejo od njihovega. Zdi se mi ključ do normaliziranja istospolnih parov, transpolnih oseb, različnih oblik družin itd. prav v tem, da jih prikažemo ne, kot da je to posebnost, ampak kot običajni, sprejeti del družbe. Vsaj zame ima to v filmih nek poseben čar. Naj poskušam bolje pojasniti na primeru filma Posledice.

Posledice sem prvič gledal na premieri na Festivalu slovenskega filma leta 2018. Ker osebno poznam enega od glavnih igralcev, Gašperja Markuna, sem okvirno vedel, o čem bo tekla zgodba in da vključuje ljubezenske prizore med moškimi igralci. To je tudi nekaj, kar je bilo močno izpostavljeno v vseh člankih in intervjujih o filmu, morda pa nikjer tako zelo, kot na pogovoru, ki je otvoril Festival LGBT 2018.

O Posledicah se povsod govorji kot o prvem slovenskem gejevskem filmu, kar se mi ne zdi točno. Film seveda vključuje lik, ki je najverjetneje gej (sicer se nikoli tako ne definira) in seveda res vključuje ljubezenske prizore med moškimi, a to nikakor ni bistvo samega filma. Bistvo je tragična zgodba Andreja, ki po srcu ni slab človek, a mu sistem (tako znotrajzavodske kot izvenzavodske) ne pusti uiti iz začaranega kroga, ki mladih prestopnikov prepočesto ne spremeni v funkcionalne(jše) člane družbe, pač pa jim koplje še globjo jamo.

Andrej iz manjšega prestopnika skozi film pride do točke, ko izgubi vso svojo prihodnost, saj je potisnjen v grozljiv kot samote in nepravičnosti, od koder ne vidi izhoda. Andrejeva spolna usmerjenost je v filmu uporabljena samo kot dodatna točka, skozi katero film kritizira prevzgojne zavode in težka življenja teh nerazumljenih otrok, ki so vrženi v okolje, v katerem zaradi same zasnove zavoda ne morejo uspeti. Uporabljena je tudi kot zelo jasen prikaz, kakšen manipulator je Žele, ki vidi Andrejeva čustva in ga zaradi njih in s kazanjem lažne recipročnosti čustev sili v opravljanje kaznivih dejanj ranj. Andrejeva spolna usmerjenost je pomembna točka njegovega lika, enako kot dejstvo, da mu primanjkuje prijateljev in da se ne razume s starši, predvsem z mamo. Njegova spolna usmerjenost je zgolj pika na i v njegovi zgodbi in ne njen bistvo, kar se mi zdi tudi prav.

Ljudi ne bi smela definirati njihova spolna usmerjenost, je samo ena njihovih značilnosti in ne "glavna". Andrej je čudovito predstavljen kot večplastna oseba z različnimi značajskimi lastnostmi in težavami.

Film Posledice govori o zavodih za mlade prestopnike, govori o neprilagojenosti našega sistema, nezmožnosti, kako pomagati, prikazuje toksično moškost in "bullying" ter se dotakne tudi homofobije v naši družbi. Ni pa nek slovenski glasnik gejevskih pravic, kot se mi zdi, da je pogosto predstavljen. Zdi se mi nekaj veliko boljšega od tega, zdi se mi film, ki kljub prikazom homofobije resnično normalizira istospolno ljubezen in to naredi na način, ki se dotakne tako mladih kot starih. Slučajno sem zadel še dve karti za projekcijo filma v Izoli, ki sem ju podaril očetu in babici. Ko sta prišla iz dvorane, se nista pogovarjala o tem, da je bil Andrej gej, pogovarjala sta se o tem, kako grozni so zavodi.

(recenzija je nastala v okviru predmeta SD onkraj heteronormativnosti)

Renato ŠVARA

Jasna Russo, Angela Sweeney
(ur.), (2016)

Searching for a rose garden: challenging psychiatry, fostering mad studies

Iskanje rožnega vrta (*Searching for a rose garden*) je knjiga, ki daje vpogled v alternativne prakse v psihiatriji. Vsebuje nabor člankov, različnih avtorjev in avtoric z osebno izkušnjbo duševnih stisk in preživetja psihiatrije. Zavračajo biomedicinski pogled na duševne stiske, osredotočanje na bolezen, označevanje z diagnozami in medikalizacijo. Ponuditi želijo prikaz drugačnih, inovativnostiih pristopov pri soočanju s tovrstnimi težavami. Izpostavljajo pomembnost uporabniške perspektive in vključevanja uporabnikov in uporabnic pri ustvarjanju in izvajanjiju programov pomoči in podpore.

Izjemnost knjige je v tem, da doda na polje znanega o duševnem zdravju prvoosebno izkušensko znanje, ki se niza skozi zgodbe in opisuje alternativne prakse psihiatrije z različnih delov sveta. Poudarek je nenehno na uporabniški perspektivi, saj je ta bistvena za nediskriminatorno in vključujoče delo z ljudmi, ki doživljajo duševne stiske. Ideja za tem je, da diskurz strokovnjak_inj ne dominira, ampak da se vzpostavijo horizontalni odnosi, v katerih so ekspert_ke iz izkušenj slišani_e in upoštevani_e.

Knjigo bi lahko razumeli kot kritiko psihiatričnih obravnav, ki posamezniku_ci odvzamejo dostojanstvo, samostojnost in moč odločanja. Duševno stisko le večajo in se s tem oddaljujejo od reševanja dejanskih težav. Beth Filson (str. 20) v svojem prispevku piše o travmi osveščenih pristopov (*Trauma informed approaches*), katerih bistvo je vprašanje: "Kaj se ti je zgodilo?". Izpostavlja pomembnost zavedanja o vplivu travme na človeške možgane in duševno stanje. Sama pravi, da ob svojem prvem srečanju s psihiatrom ni znala izbrati pravih besed, da bi povedala svojo zgodbo, zato so to namesto nje – kot se mnogokrat zgodi – naredili v sistemu psihiatrije. Nadeli so ji oznako bolnika, kateri je sčasoma začela verjeti tudi sama. Beth se spominja enega izmed svojih obiskov pri psihiatru. Ta ji je (kot sama zapiše) razglasil, seveda ne brez gnusa, da ima duševno bolezen. Odzvala se mu je, da je mislila, da lahko pove veliko zgodb. Iz tega je razvidno, da je psihiatrično zdravljenje osredotočeno na bolezen in njene simptome ter odpravljanje teh z medikalizacijo, namesto na doživljanje, čutjenje, mišljenje in položaj, v katerem je individuum.

Zbornik poudarja tudi pomembnost emancipacije uporabniškega raziskovanja na področju duševnega zdravja. Raziskave preživelih temeljijo na izkušenjskem znanju, ki dodajajo novo, globlje razumevanje duševnih stisk, travm, psihosocialnega razumevanja norosti in kriz. Ustvarjanje tovrstnega znanja se postavlja po robu praksam biomedicinske psihiatrije. Rušenje ustaljenih praks na področju, prežetem s stigmo, ter proizvajanje novega znanja in pristopov predstavlja precejšen izviv. Kot zapiše Sweeney (str. 54), se pri dogovarjanju s financerji lahko pogosto zgodi, da se ustvarjalci novih pristopov dela ujamejo v zanko 22 (catch 22), ker želijo investitorji, preden vložijo denar, videti dokazila, da tovrstna storitev resnično deluje. Kar je seveda težko zagotoviti. Na drugi strani interesi psihiatrica in farmacevtskega lobija niso v skladu z alternativno psihiatrijo, zato še dodatno izpodbijajo kredibilnost uporabniškega znanja in uspešnost inovativnih pristopov. Tudi Simpson (str. 155) piše o finančnih izvivih, s katerimi se soocajo pri vzpostavljanju centra za pomoč pri opuščanju psihiatričnih zdravil, saj trenutno izvajajo le sсоветование (co-counselling). Vendar bi bilo nujno, glede na izražene potrebe uporabnikov in uporabnic, da se vzpostavi tak center.

Faulkner (str. 192) izpostavlja še eno zanko, v katero se lahko raziskovalci_ke ujamejo. Iz lastnih izkušenj na področju raziskovanja se osredotoča na dileme, ki jih sproža vstop človeka z duševnimi težavami v akademske kroge oziroma na sodelovanje med akademskimi strokovnjaki in strokovnjaki iz izkušenj. Problematika, ki se najpogosteje pojavlja, je neenakovredna vključenost v projekt. Navadno so strokovnjaki tisti, ki projekt delajo in vodijo, ljudje z diagnozo pa služijo le kot vir informacij. Interpretacija izkustev tako ostaja na strani akademskih ekspertov in ekspertinj in ne tistih z izkušnjo.

Knjiga naslavljajo tudi rasno, spolno in etnično diskriminacijo, tako znotraj psihiatrične obravnave kot v antipsihiatričnih gibanjih ter alternativnih praksah. Bhakta (str. 142) piše o projektu "Podobne misli" (Kindred Minds), ki se zavzema za antirasistične prakse znotraj sistema duševnega zdravja; Russo (str. 65) mad studies premenjuje v "mad nationalism", s čimer izpostavi superiornost znotraj gibanja, ki temelji na belem moškem srednjega razreda; Staddon (str. 118) poudarja še dodatno marginalizacijo žensk znotraj polja duševnega zdravja, ki nastane zaradi pričakovanih družbenih vlog, ki bi jih morale igrati, pa jih ne.

Poudarjanje vseh teh diskriminacij je nujno, da ne spregledamo intersekcije diskriminacij, ki se dogaja že tako marginaliziranim skupinam ljudi. Pomembno se je zavedati drugačnih potreb, ki nastajajo na podlagi rase, etnične pravljnosti, spolne usmerjenosti ali spolne identiteti. Osmisliti moramo raznolikost ter jih upoštevati in sprejeti.

Nekateri avtorji in avtorice ob pojmu norosti odpirajo še druge družbeno prezerte in tabuizirane teme, kot sta samomor ali samopoškodovanje. Shaw (str. 77-85) in Webb (str. 86-96) poudarjata, da je razpravljanje in teoreтиziranje o tej temi prav tako rezervirano za strokovnjake in strokovnjakinje, ki ustvarajo drugačno fenomenologijo, kot je prepoznavanje osebe z izkušnjo samomorilnosti ali samopoškodovanja. Clare Shaw, ki se je nekaj let vedla samopoškodovalno, v svojem prispevku samopoškodovanje postavi v drugačno perspektivo, odvzame mu moralno težo. Opisuje ga kot način preživetja in ne poskus smrti. Kritizira dosedanje teorije, ki so hkrati vzrok in posledica marginalizacije uporabniškega glasu. Prav tako Webb zavrača suicidologijo, ki eksperte in ekspertinje iz izkušenj označuje za iracionalne. Na tej "nespametnosti" strokovnjaki in strokovnjakinje utemeljujejo odvzeto legitimnost in kredibilnost uporabnikov in uporabnic ter tako pridobjijo vpliv in moč za odločanje o njihovem življenu. Sam, kot nekdo, ki se je spopadal s samomorilnimi mislimi, je rešitve iskal v strokovnih knjigah. Pravi, da jih je mnogo prebral, a v nobeni ni našel sebe, svojih občutkov. Šele, ko je prebral prvoosebno izkušnjo, mu je ta odkrila nekaj poznanega, razumljivega.

V zborniku se vrsti kar nekaj alternativnih pristopov na področju duševnega zdravja. Vsi ti pristopi so usmerjeni v delovanje v skupnosti, s perspektive moči, v duhu vzajemnih, sodelovalnih odnosov, ki uporabniku in uporabnici dajejo moč za samostojno odločanje. V ospredje postavlja zmožnosti posameznika_ce, da se vključi v skupnost, živi aktivno življenje po lastnih vodilih. Prakse, ki jih knjiga omenja in so jih ustvarili eksperti in eksperterinje iz izkušen ter njihovi podporniki_ce, so: podpora vrstnikov in preživilsko vodene krizne nastanitve (Filson in Mead); neodvisna podpora skupina preživelim ženskam, ki imajo težave z alkoholom (Staddon); preživilsko vodene podporne skupine ljudem z izkušnjo spolnih zlorab v otroštvu (Ribinsztajn); osebni_a varuh_inja kot oblika vrstniške pomoči (Jesperson); projekt "Podobno misleči" – ozaveščanje o rasnih diskriminacijah na področju duševnega zdravja in njihovo razreševanje (Bhakta); projekt "Sončni vzhod" – podpora pri opuščanju psihiatričnih zdravil (Simpson).

Pomembno je imeti možnost spregovoriti, biti slišan, razumljen in sprejet. Nihče noče, da njegovo zgodbo ustvarja nekdo drug s svoje perspektive. Russo (str. 59) zapiše, da ji je prav pisanje uspelo prekiniti tišino, nastalo pri psihiatričnem diskurzu in medikalicaziji. Pomagalo ji je osmisliti izkušnjo, ki se je jo bala oziroma se ni mogla z njo soočiti. Pisanje ji je odprlo vpogled vase in razumevanje lastnega obstoja, kar ji je omogočalo, da je ponovno sestavila svojo identiteto. Bistveno ji je bilo, da je srečala ljudi, ki so bili pripravljeni njeno zgodbo slišati brez obsodb in preizpraševanja o resničnosti.

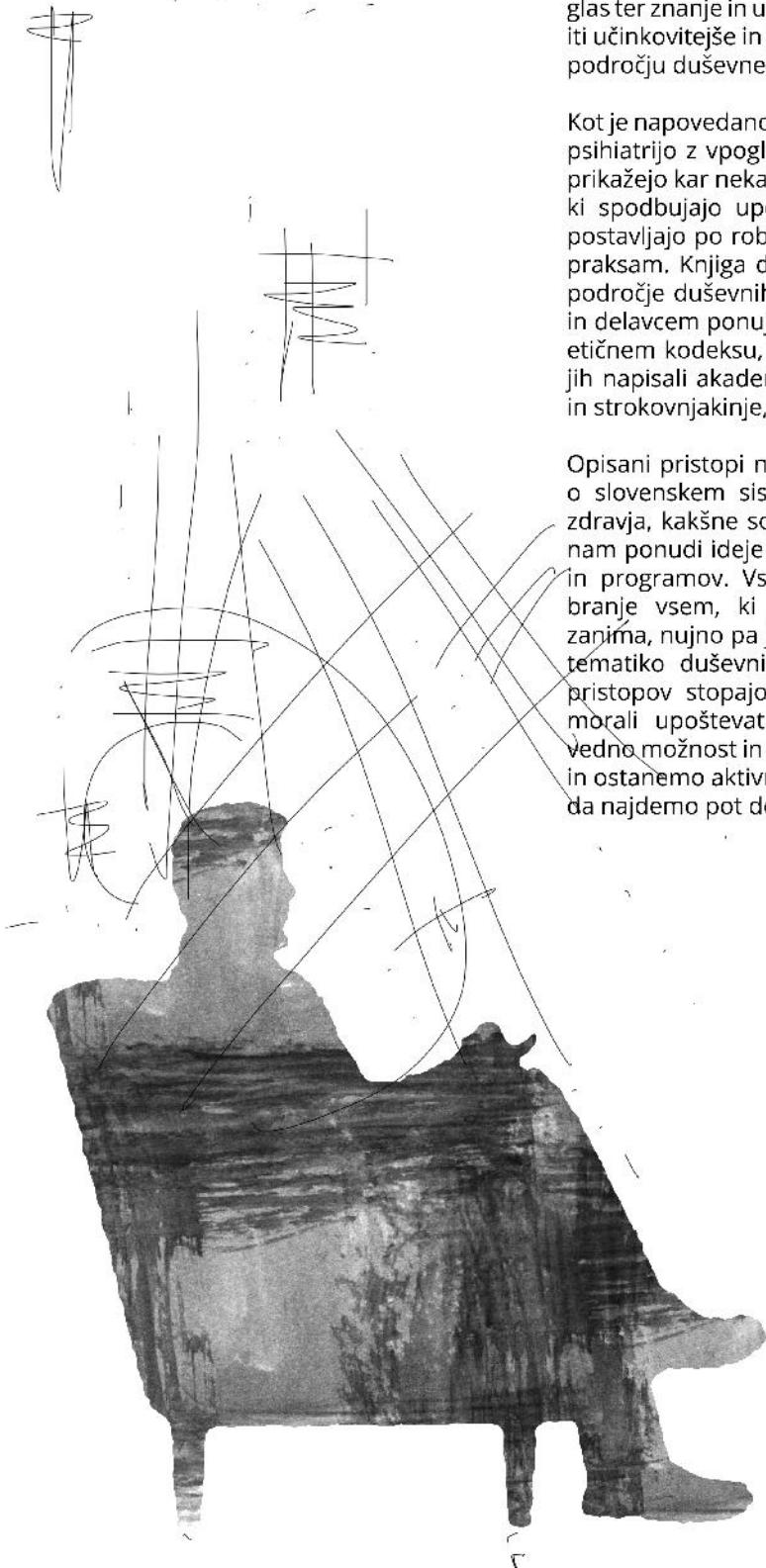
O podobni izkušnji piše Mead (str. 110), ki je pri svojem delu z ženskami, ki so doživele zlorabo v družini, opazila, da zgodbe, povedane v psihiatričnih institucijah, niso enake kot pripovedi, ki so jih iste ženske povedale njej osebno ali jih odigrale znotraj "Glasbene skupine preživelih". V skupini so o sebi govorile skozi prizmo močnih in vztrajnih preživelih, v nasprotnem primeru pa so se videle skozi oznako duševnih bolnic. Mead je že lela z dialogom ustvariti prostor za redefinicijo sebstva in svojih izkušenj. Ustanovila je alternativni krizni center preživelih (Stepping stones), ki ga vodijo vrstniki, namen katerega je zagotoviti drugačno obravnavo, usmerjeno v ustvarjanje novih realnosti skozi interakcije in temelji na krepitev moči in možnostih izbire.

Podpora vrstnikov (Intentional Peer Support) ima tri temeljna načela: učenje namesto reševanja problemov; osredotočenost na odnos namesto na posameznika; upanje namesto strahu. Vrstniška podpora razume deviantna stanja kot del človeškega obstoja in ne kot patologijo. Osredotoča se na odnos in ne na posameznika ali posameznico, s tem vzpostavlja obojestranski odnos, v katerem se oba_e udeležena_i učita in si pomagata. Posamezniki_ce preko dialogov spoznavajo sebe in spreminja pogled nase in na svoje zgodbe, kar izboljšuje duševno zdravje. Prisstop temelji na upanju, spodbudi, krepitevi moči, odpiranju varnega prostora za pogovor in enakovrednosti. Jesperson (str. 135) v svojem članku izpostavi razmišljanje, ki ga je pomembno nasloviti vrstniškim podpornim skupinam, da bi ga upoštevale: "Lahko je zagotavljati vrstniško podporo za psihiatrične uporabnike_ce, s katerimi se razumemo, ujamemo in so nam pri srcu. Ampak, kaj pa tisti_e, s katerimi se ne ujamemo, jih doživljamo kot antipatične ali agresivne? Kdo bo njim nudil podporo in pomoč?"

Treba je razmišljati tudi o vprašanju, ki ga poudarja Jesperson, in o razmišljaju avtoric in avtorjev, ki opozarjajo na interseksijske diskriminacije, ki se pojavljajo na področju duševnega zdravja. Pri nudenju podpore in pomoči ne smemo spregledati ali zapostaviti ranljivih skupin znotraj marginalizirane skupine ljudi. Zavedati se je treba, da jim večja ranljivosti lahko povzroči dodatne stiske, kar ustvarja nové potrebe po pomoči.

Trenutno prevladujoče stanje na področju duševnega zdravja strne Russo (str. 61): "Večino teorije, napisane o tistih, ki so označeni za nore, so napisali tisti, ki so jih tako označili." Tisti_e, ki označujejo, imajo akademsko znanje in veljavo, ki jim daje moč, da si vzamejo pravico determinirati in opredeljevati zaznavna, miselna in doživljajskra stanja drugih. Filson (str. 21) takšno dogajanje ponazorji z besedami: "Norost je: kdorkoli ima moč, da določi kaj pomeni." Zato je edino pravično, da se ta moč preda osebam, ki imajo prvoosebne izkušnje, saj kdo, če ne oni_e, znajo to znanje podati najbolj kredibilno.

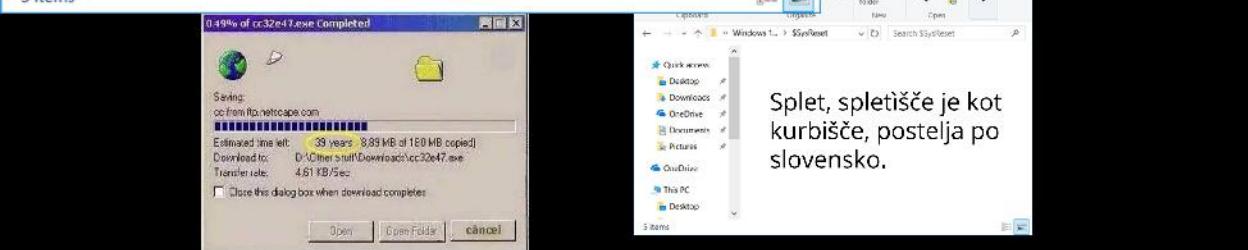
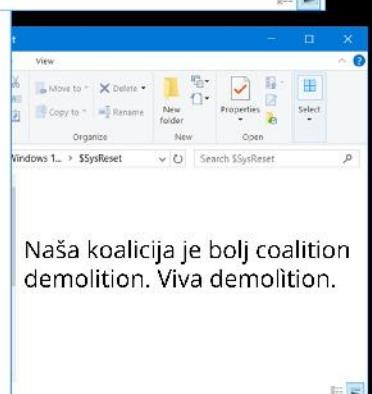
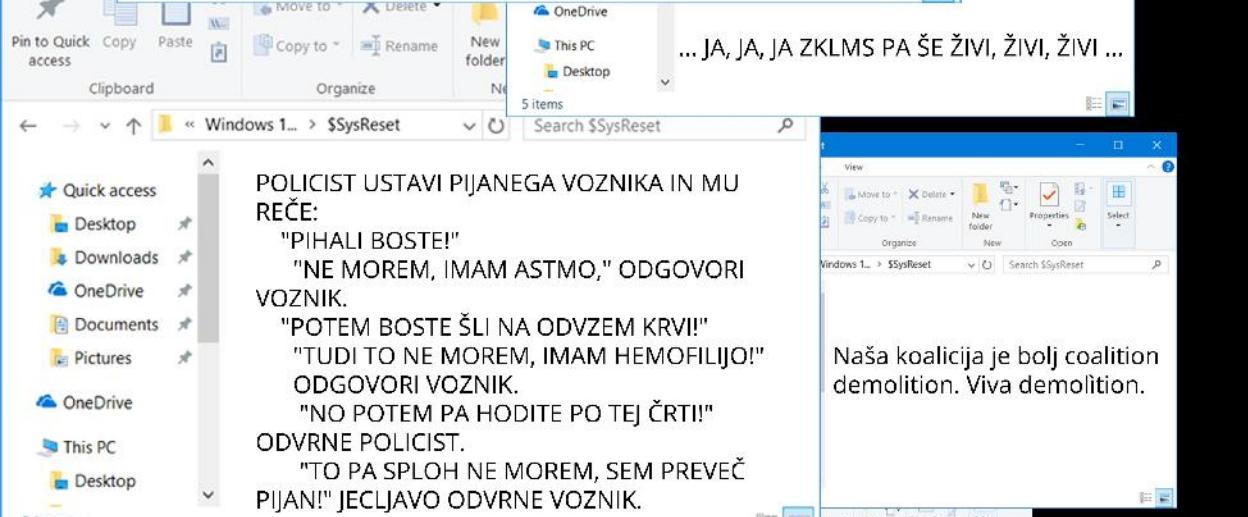
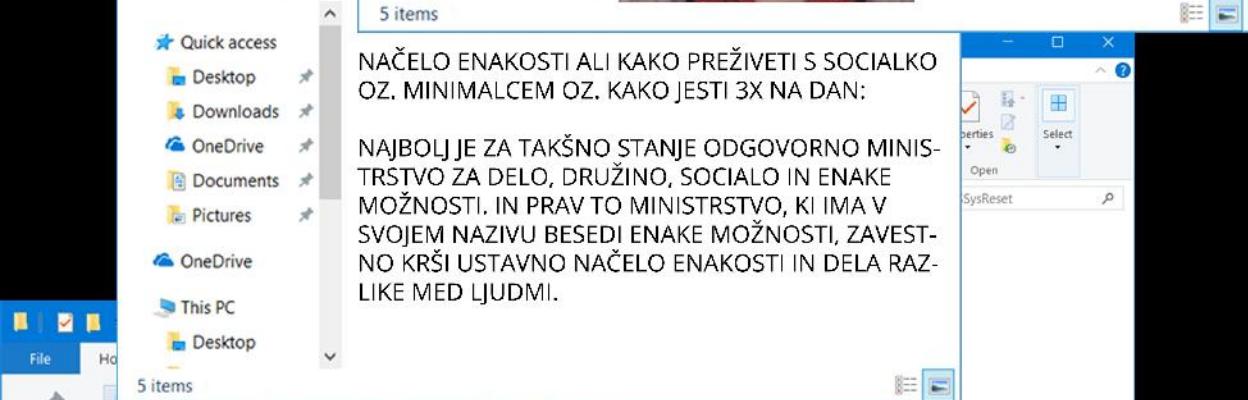
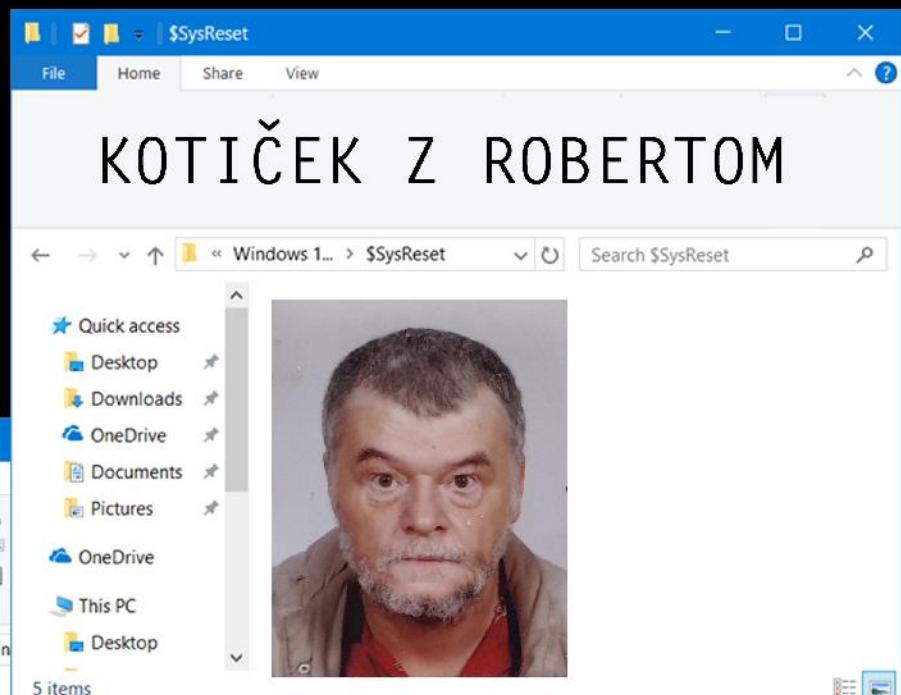

Besedilo v knjigi ves čas izžareva piščeve / piščeno moč in občutek vrednosti, ki ga / jo prežema, hvaležnost in zadovoljstvo, da lahko izrazi svoj glas ter znanje in upanje, da je mogoče vzpostaviti učinkovitejše in bolj humane pristope dela na področju duševnega zdravja.

Kot je napovedano v podnaslovu, zbornik izzove psihiatrijo z vpogledom v zgodbe preživelih, ki prikažejo kar nekaj alternativnih pristopov dela, ki spodbujajo uporabniško perspektivo in se postavljajo po robu ustaljenim biomedicinskim praksam. Knjiga dodaja pomembno znanje na področje duševnih stisk. Strokovnim delavкам in delavcem ponuja vodila za delo, ki temelji na etičnem kodeksu, in znanja, ki jih v delih, ki so jih napisali akademsko izobraženi strokovnjaki in strokovnjakinje, manjka.

Opisani pristopi nas spodbudijo k razmišljjanju o slovenskem sistemu obravnave duševnega zdravja, kakšne so njegove pomanjkljivosti, ter nam ponudi ideje za razvijanje novih pristopov in programov. Vsekakor priporočam knjigo v branje vsem, ki jih to področje vsaj malo zanima, nujno pa je za vse, katerih delo zajema tematiko duševnih stisk. Spoznanja opisanih pristopov stopajo v korak s časom in bi jih morali upoštevati že zdavnaj, vendar je še vedno možnost in upanje, če se le izobražujemo in ostanemo aktivni_e pri ustvarjanju in iskanju, da najdemo pot do rožnega vrta.

Patricia STARIHA

Splet, spletisce je kot kurbišče, postelja po slovensko.

</h1>ZAVODSKO ŽIVLJENJE
 ALI
 LIFE V TOTALNI INSTITUCIJI
 (PRVA PUBLIKACIJA)</h1>

```
<head>
<style>
  #heading { color: #TotalnaInstitucija; }
</style>
</head>

<body>
<h2 id="heading">UVODNA BESEDA O AVTORJU</h2>
<br />
<p style="color:Svoboda;"> Rodil sem se 08. 04. 1963 na Jesenicah na Gorenjskem. Po končani  
OŠ sem se vpisal na srednjo strojno tehniško šolo na Jesenicah, ki sem jo 1982. leta zaključil z od-  
ličnim uspehom, zato sem bil oproščen mature. Po služenju vojaškega roka v Slavonskem Brodu  
na Hrvaškem sem se vpisal na visoko šolo za organizacijo dela v Kranju, kjer sem 20. 09. 1985 us-  
pešno diplomiral in sicer na organizacijsko računalniški usmeritvi. Februarja 1986 sem se zapos-  
lil.
<br />
Oktobra 1986 sem prejel Krkino nagrado za samostojni projekt Planiranje in spremljanje de-  
narnih tokov s pomočjo računalnika. Zaradi bolezni sem se moral aprila 1993 invalidno upokojiti.  
Sem ločen, brez otrok. V letih 2002 in 2003 sem bil nominiran za Igivo Nobelovo nagrado na slo-  
vitem Harvardu v ZDA. Od 04. 10. 2007 sem živel v SVZH (Socialno varstvenem zavodu Hras-  
tovca), kjer sem 2 leti in 3 meseca opravljal funkcijo predsednika sveta stanovalcev.  
<br />
Dne 06. 10. 2018 sem se uspel dezinsitucionalizirati. Preselil sem se k očetu v Lesce.</p>
<body bgcolor="#SVZ">
</body>
<head>
<style>
  #heading { color: #dezinstucionilazacija; }
</style>
</head>

<body>
<h2 id="heading">KDAJ SEM PRIŠEL V ZAVOD?</h2>
<br />
<p style="color:DodgerBlue;">
Med leti 2002 in 2005 sem bival v samskem domu na Jesenicah. Tam razmere za bivanje niso bile  
dobre, saj je kasneje, ko sem odšel iz samskega doma, prišlo celo do umora.  
Maja 2005 sem za 3 mesece odšel v London, kjer sem si iskal zaposlitev, zelo dobro sem se naučil  
angleškega jezika. Ko je že kazalo, da bom uspel, sem odpovedal bivanje v samskem domu preko  
elektronske pošte. Tako sem bil na cesti. Odšel sem na psihijatrijo v Begunje na Gorenjskem, kjer  
sem čakal na namestitev v SVZH.
<br />
<br />
Končno sem bil, po 2 mesecih bivanja na psihijatriji, 04. 10. 2007 prioritetno sprejet v zavod. V  
zavodu sem bil 11 let in 2 dni. V tem času je bil zavod moj drugi dom.  
Naj povem še nekaj o angleški psihijatriji. V Angliji se psihijatrija financira iz sklada pokojne  
princese Diane (19 milijonov GBP – funтов).</p>
<body bgcolor="#Psihijatrija">
</body>
```

```
<head>
<style>
#heading { color: #nastanitev; }
</style>
</head>

<body>
<h2 id="heading">KJE SEM IZVEDEL ZA SVZH?</h2>
<br />
<p style="color:#InstitucionalnoVarstvo;">
Za SVZH sem izvedel na psihiatriji v Begunjah na Gorenjskem in sicer l. 2003 od spec. psihiatra dr. Branka Brinška. </p>
<body bgcolor="#E6E6FA">
</body>

<head>
<style>
#heading { color: #Terapija; }
</style>
</head>

<body>
<h2 id="heading">NASTANITEV IN AKTIVNOSTI STANOVALCEV</h2>
<br />
<p style="color:Enote;">
Naj vam predstavim sliko življenja v SVZH. Zavod ponuja udobno namestitev, odlično hrano in žepnine, ki pa so zelo majhne in stanovalcem ne omogočajo nekega boljšega standarda. Prav tako so nizke invalidske pokojnine, ki že več kot desetletje ne pokrivajo več osnovnih stroškov institucionalnega varstva.
<br />
<br />
Stanovalci dneve preživljajo ob delovni terapiji, kjer potekajo razne delavnice, obstaja dostop do interneta, svoj računalnik imajo stanovalci tudi na enotah.
<br />
<br />
Zavod ponuja popolno zdravstveno varstvo in oskrbo, bazen, fitnes in fizioterapijo. Zabave potekajo v diskoteki. Stanovalci imajo svoj kino. Omeniti velja t. i. dogodki družabništva in animacije, v sklopu katerih stanovalci lahko igrajo šah, biljard, pikado, ročni nogomet in hokej ter namizni tenis. V bazenu se odvijajo razne igre z žogo. Pozimi stanovalci lahko smučajo, poleti kolesarijo in hodijo na ribolov. </p>
<body bgcolor="#Oskrba">
</body>
<head>
<style>
#heading { color: #Medicina; }
</style>
</head>

<body>
<h2 id="heading">MEDICINSKA OSKRBA STANOVALCEV</h2>
<br />
<p style="color:DodgerBlue;">
Ta je v zavodu perfektna. Stanovalcem je na voljo splošni zdravnik, zobozdravnik, psihijater in fizijater. Kadar imajo stanovalci zdravstvene težave, se obrnejo na medicinsko sestro ali tehniko in ta stanovalce (nas) naroči na pregled. Zavod ima svoj EKG (elektrokardiograf). Zavod ima tudi svojo lekarino.
<br />
<br />
Vendar kljub temu menim, da bi se morala doktrina psihiatrije precej spremeniti, saj naj bi tisti, ki nimajo močnih zdravil, popili tudi kako alkoholno pijačo, poleg tega bi morali doze zdravil zniževati in ne obratno, kot je sedaj. Stanovalci bi morali imeti več svobode in manj nadzora. </p>
<body bgcolor="#DuševnoZdravje"> </body>
```

```
<head>
<style>
#heading { color: #Zavod; }
</style>
</head>

<body>
<h2 id="heading">HIŠNI RED ZAVODA IN UKREPANJE STROKOVNIH SLUŽB
OB NEUPOŠTEVANJU TEGA</h2>
<br />
<p style="color:StrokovneSlužbe;">
Hišni red, tako kot v vseh podobnih ustanovah, obstaja tudi v SVZM. Stanovalec, ki ga prekrši, je takoj kaznovan, bodisi z odvzemom prostih izhodov, denarja ali s premestitvijo na t. i. zaprti (varovani) oddelek, kjer nekateri zaradi nekaj piv preživijo tudi po leto dni in sicer po odredbi sodišča. To pa je kršitev osnovnih človekovih pravic in svoboščin, ki so zapisane v ustavi.</p>
<body bgcolor="#Kazni">
</body>

<head>
<style>
#heading { color: #Pravice; }
</style>
</head>

<body>
<h2 id="heading">ORGANIZACIJA ZAVODA</h2>
<br />
<p style="color:Organizacija;">
SVZH je organiziran v več enot, ki so odprtga tipa z okoli 30–35 stanovalci. V SVZH obstajata tudi t. i. zaprta (varovana) oddelka. Zavod stremi za tem, da bi bile vse enote manjše, z le 10–15 stanovalci.</p>
<body bgcolor="#Premestitev">
</body>

<head>
<style>
#heading { color: #ZaprtiOddelek; }
</style>
</head>

<body>
<h2 id="heading">PREMESTITEV STANOVALCEV NA T. I. ZAPRTI (VAROVANI)
ODDELEK</h2>
<br />
<p style="color:Izkušnja;">
Kot je bilo že rečeno, se ob kršitvah hišnega reda stanovalce premešča na varovane (zaprte) oddelke. Moja izkušnja izpred 6 let je precej boleča. Ker sem spil nekaj alkoholnih piv, sem bil za mesec dni premeščen na zaprti oddelek 2.
<br />
<br />
Ob tem so mi bile kršene z ustavo določene pravice.
<br />
<br />
V celotnem mesecu dni sem imel le 3 izhode, poleg tega so mi zaklepali spalnico.
Tu je potrebno omeniti, da je takratni varuh človekovih pravic v letnem poročilu za leto 2000 zapisal, da morajo stanovalci imeti možnost dnevnega gibanja na svežem zraku in da morajo biti spalnice odprte, da se stanovalci lahko umaknejo pred ostalimi.
<br />
<br />
Te pravice se še danes močno kršijo.</p>
<body bgcolor="#ČlovekovePravice">
</body>
```

```
<head>
<style>
#heading { color: #Proces; }
</style>
</head>

<body>
<h2 id="heading">KAJ JE DEZINSTITUCIONALIZACIJA? </h2>
<br />
<p style="color:Skrbniki;">
Omenjeni proces se začne, ko stanovalec oz. stanovalka zapusti zavod in se vrne v civilno (domače) okolje ali v svoje stanovanje. Za dezinstitucionalizacijo se v naši državi stori premalo in le redki zaživijo normalno življenje. Za tiste, ki imajo skrbnike, je omenjeni stanovalec, ki se dezinstucionalizira, ves čas pod neko kontrolo in nikakor ne more zaživeti normalnega življenja. Za to so krivi CSD-ji. Še posebej so težava finančna sredstva oz. podeljevanje denarja, saj tisti, ki imajo stalne skrbnike ali skrbnice za poseben primer, ne dobijo v roke dovolj denarja, ampak dobijo le za kako kavico. To je povsem skregano z zdravo pametjo in je kršitev osebnih svoboščin in pravic.</p>
<body bgcolor="#Nadzor">
</body>

<head>
<style>
#heading { color: #Življenje; }
</style>
</head>

<body>
<h2 id="heading">MOJA DEZINSTITUCIONALIZACIJA IN NOVO ŽIVLJENJE</h2>
<br />
<p style="color:Samost;">
Moja dezinstucionalizacija je potekala zelo počasi, saj sem bival v SVZH 11 let. Vse, kar sem urejal, sem urejal sam, zavod mi ni bil v pretirano pomoč.
<br />
<br />
Ko sem bil premeščen na varovani (zaprti) oddelek, sem v zavod pripeljal POP TV, da so lahko posneli, kaj se dogaja za zavodskimi rešetkami, kjer se še vedno uporabljajo prisilni jopiči. Moja socialna delavka mi je na moje vprašanje, ali mi bodo poskusili najti primerno stanovanje, odgovorila: "Kar sami jim pištel!", česar nikoli ne bi pričakoval od univerzitetno izobraženega človeka.
<br />
<br />
Dne 06. 10. 2018, po 11 letih in 2 dnevih, sem se končno uspel dezinstucionalizirati. Sedaj živim pri očetu v Lescah.</p>
<body bgcolor="#Živeti">
</body>
```

```
<head>
<style>
#heading { color: #Bivanje; }
</style>
</head>

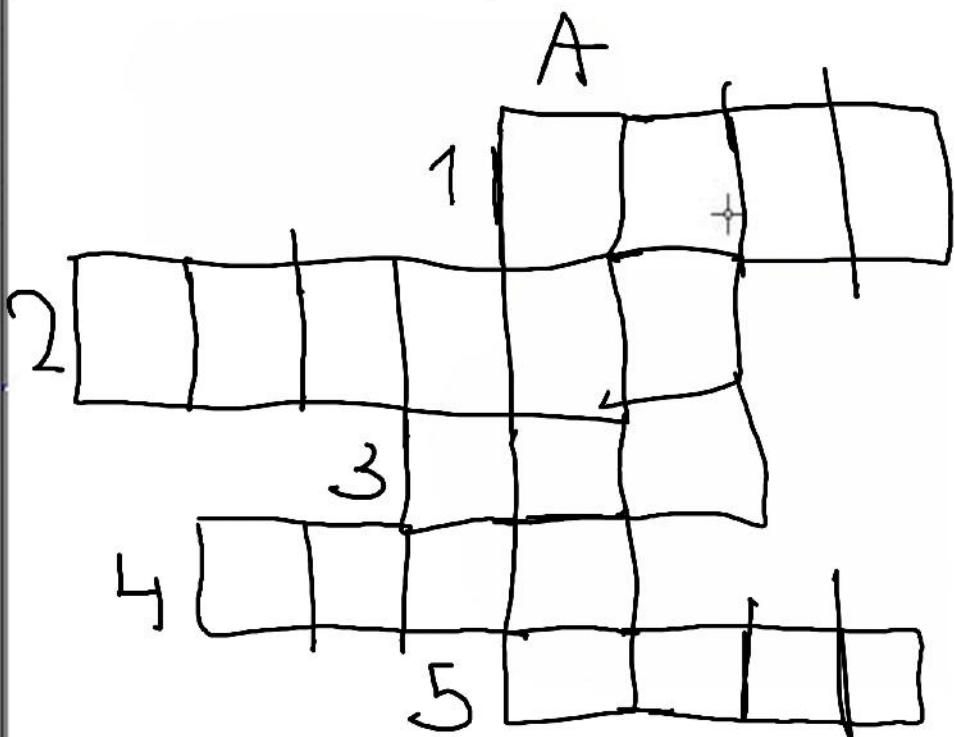
<body>
<h2 id="heading">NAČIN PLAČEVANJA BIVANJA IN OSKRBE V ZAVODU</h2>
<br />
<p style="color:Denar;">
Bivanje in oskrba v SVZH stane 1000 evrov mesečno. Približno 90 % od pokojnine gre za oskrbo, nekaj prispeva država iz proračuna. Približno 10 % znašajo žepnine. Mesečna oskrba in bivanje se plačujeta preko trajnika in se 8. v mesecu avtomatično vzame z računa stanovalca, 10. v mesecu so žepnine.
<br />
<br />
Naj zaključim: Stanovalci so v zavodu sicer preskrbljeni, vendar to ni tisto pravo življenje. Vse preveč je omejitev in nadzora. Stanovalci bi namesto močne terapije (zdravil) potrebovali več slobode.
<br />
<br />
```

Robert Žerjav </p>

```
<body bgcolor="#Svoboda">
</body>
```

untitled - Paint

File Edit View Image Options Help

Inserts text into the picture.

440,113

File Edit View Image Colors Help

Add by Google Paint Microsoft Paint PaintTool

1. STISNJENA DLAN
2. NEPOGREŠLJIVA STVAR
3. NAZIV
4. ALKOHOLNA PIJAČA
5. VOJAŠKA FORMACIJA

Font: Agency FB 10 B I U

A. REVIJA ŠTUDENTK IN ŠTUDENTOV FSD

1. PEST
2. LAPTOP
3. IME
4. VINO
5. ČETA
A. POMOC

Robert ŽERJAV

Časopis **Po moč** je časopis študentk_ov socialnega dela, ki izhaja že šesto leto.

V uredniškem odboru želimo, da bi bil to časopis, v katerem lahko izraziš svoje mnenje, raziščeš in predstaviš tematiko, ki te zanima ali pa opozoriš na problematiko, ki jo opažaš. Vabimo tudi vse umetniške duše, da z nami podelite svoja umetniška dela v obliki pesmi, slik, proze ali karkoli drugega in s tem popestrite časopis.

Ustvarjamo vključujoč prostor, v katerega lahko vstopiš s svojimi temami in s svojim pogledom.

Vljudno vabljen_a k soustvarjanju nove številke časopisa Po moč.

Vaša vprašanja, ideje, predloge, mnenja ali prispevke nam posredujte na:

casopis.pomoc@gmail.com

ali se nam oglasite preko Facebook strani časopisa Po moč.

Skeniraj kodo s telefonom,
da prideš do Facebook
strani časopisa.

